

Саха Республикатын
Ньурба улуунун хаһыата
Хаһыат 1937 сылтан тахсар

2024 сыл
олунньу 1 күнэ
Чэппиэр ● 4 № (12079)

НЬУРБА

ОГНИ НЮРБЫ

12+

Бүгүнгү
нүөмүргэ

2024 - Арассыыйаҕа Дьэ
кэргэн сыла

Сокуонҕа киирбит
уларыйыһылар/3

Сонун хайысха

Техлицейгэ беспилотник
операторыгар үөрэтиэхтэрэ/5

Төрүт тыл

Дьэ кэргэнгэ сахалыы
эйгэни тэрийии /6

«Илиибэр граната үлтүркэйэ киирбитин билбэккэ киирсибитим»

Ньурба Таркаайытыттан төрүттээх, Куба диэн позывнойдаах байыаннай сулууспалаах илиинэн киирсиигэ ВСУ боевигын самнарбытын, иккиһин бэлиэҥнэ ылбытын, үсүһүн куоттарбытын туһунан кылгас интервью бизэрбитин көрбүһүт. Кинини кытары сибээскэ тахсан чугас, аттыбар олорор курдук кэпсэтибит. Куба кэпсээнин хайдах баарынан таһаарыбыт:

Лена Петрова

Позывнойум араспааннь-абыттан тахсыбыта, сахалыы көтөр аата. 2022 сыл балаҕан ыйыгар бастакы хомуурга ынҕырыллан барбытым. Үлэлии сырыттаһына бэбиэскэ аҕалан туттарбыттара, 3 чаас иһигэр хомунан кэлэ охсоргор диэн. Дьонум биллэн турар, долгуйбуттара, аймаммыттара эрэри, барардыы тута быһаарыныы ылынан, саарбахтаабакка эппит сирдэригэр, эппит бириэмэлэригэр тийибитим.

Эрдэ Ньурбаҕа реанимацияҕа медбратынан үлэлии сылдыбытым, хамсык кэмигэр эпид-биригээдэҕэ киирбитим, онтон салгыы Дьокуускайга №2 республикатааҕы балыыһаҕа реанимацияҕа медбратынан үлэлиэбитим.

Бастаан барыбытын тута Хабаровскайга илдьибиттэрэ, онтон Биробиджанга 69-с биригээдэҕэ киирбитим. Биир ый курдук үөрэтэн баран, Украи-

наҕа ыыппыттара. Үөрэтэллэрэ баҕас чуолкай. Бастакы көмөнү онорорго, уйулҕа өттүнэн эмиэ күүскэ бэлэмнииллэр, атынын этэ да барбаппын, инструктордар үчүгэйдик үлэлииллэр.

2023 сыл кулун тутарыгар атаһар эчэйи ылан дойдубар уопуска ылан тийэ сылдыбытым. 30 хонукка эмтэн диэн ыыппыттара, седалищнай ниэрбэбин граната үлтүркэйэ таарыйан неврология салаатыгар реабилитация ааспытым. Уонна ыам ыйыгар атаһар туран, төттөрү чааспар кэлбитим.

Ол күн даачаларга киирби-пит. Ханнык дьыэлэри штурм-нуурбут туһунан бирикээс кэлбитэ, бирикээһи тута толоробун. Уҥа-ханас, утары барын диэн барытын этэллэр. Инньэ ғынан 5 буолан эппит сирдэригэр барбыппыт. Бастакы дьыэбит штурматыгар тута ВСУ-ларга түбэспипит. Уолаттар үөһэ оборонаҕа хаалбыттара, мин подвалга киирбитим. Хабыс-харана

этэ, бастаан утаа кими даҕаны көрбөтөүм. Үрдүбэр кэннибиттэн саба түспүттэрэ. Илиинэн киирсии буолбута, ол сырыттаһытына биир киһилэрэ куотан иһэн граната бырахпыта. Онтон өссө биир киһи тардылаһан барбытыгар үс киһини кытары киирсэ сылдыарбын билбитим. Барыта кыл түгэнэ этэ, адреналин диэн баар эбит – эбэтэр эн, эбэтэр эйигин...

Биир киһини бэлиэн ылбытым уонна уолаттары ынҕырыбытым. Уолаттар миигин ытылаһыны истэн соҕото буон былдьанна дии санаабыттар этэ. Онтон хаһыбын истэн бастакынан саха уола подвалга түспүтэ. Кэнники, барыта ааспытын кэннэ илиибэр граната үлтүркэйдэрэ киирбитин билбитим. Дьолго, улахан эчэйи буолбатах этэ, бэрэбээскилээн кэбиспитим.

Онтон салгыы бирикээс быһытынан атын дьыэҕэ барбыппыт. Позицияҕа сыттаһытына дьэни эстэрбиттэрэ, үрдүбүтү-

гэр таас дьэ суулуннаҕа дии. Атаһар шлакоблок түспүтэ, бэгэччэгим тосгубута. Бастаан итиитигэр ону эмиэ билбэккэ, дьоммун урусхалламмыт дьэ анныттан хостоспутум. Уолаттары кытары биир дьэ кэргэн курдук буолан хаалабын, бэйэмсэх санаа отой суох буолуохтаах.

Манна хамандыыргыттан улахан тутулуктаах. Сорохтор передовойга нэдиэлэ, икки нэдиэлэ, ый сыталлар. Солбуйар дьон кэллээгин түргэнник таһаарыбын. Араас буолар. Билигин биһиги биригээдэбитигэр сахалар 8 буолан сылдыабыт, сахалар мындырдарын, хорсуннарын наар бэлиэтииллэр.

Дойдубутуттан Ньурбаттан, уопсайынан саха сириттэн көмө сотору-сотору кэлэр. “Туманитарка уолаттара” отой үчүгэйдик үлэлииллэр. Бары биир өйдөөх-санаалаах сылдыабыт.

Сотору саас барыта бадараан буолуоҕа, техника өттүттэн квадроцикллар наада буолалара буолуо. Эчэйиини ылбыт уолаттарытын таһаартырыбытыгар энгин.

Билигин чааспар баарбын, госпитальга эмтэнэ киириэхтээхпин уопуска ылан. Дойдубар тийэ сылдыбыт киһи диэн баҕа санаалаахпын.

МО дьаһалтатын отчуота

Чаппандаҕа

Олохтоохтор спортивнай саала тутуутун ыйытталар. Тутуу управлениета соторутааҕыта Таатта Чөркөөр тутулубут модальнай саала бырайыагы үөрэтэ сылдыарын эттэ.

Чаппандалар уута суох хаалар куттал баар диэн дыксинэллэрин эттилэр. Икки турбаны түһэрэргэ үлэ ытыаха наада, Бөкүнэй, Арыылаах шлюз-регулятордара өрөмүөн эрэйиллэр дириллэр. Ньурбатааҕы мелиорация филиалын салайааччыта Александр Васильев эппитинэн бу энэр регулятордар бары эргэрэн туралларын, үлэлэһэ сылдыалларын, мелиоративнай сулууспа салалтата Чаппандаҕа кэлэ сылдьан көрбүттэрин, кыһалҕаны билэрин эттэ. Турбалары түһэрбөтүрүөска үлэлэһиэх буоллулар.

Арыылаах, Сымыгытыр хoduналарын күрүөлүүргэ орой-уонтан көмө көрдөөтүлэр. Манна оттуур 30-тан тахса ыл кытыһан хoduнагытын күрүөлээн, GSM, техника, лесобилет өттүгэр көмөлөһүүхтүгү диэн улуус баһылыга Алексей Иннокентьев эттэ.

Балыыһа куортамнаан олорор дьэтигэр Интернет суох

эбит. Тэйиччи турар буолан туспа баҕаналары туруоруохха наада, бу боппурос киин балыыһа хонтуруолугар сылдыар.

Күндээдэҕэ

Олохтоохтор дэриэбинэ ортогунан ааһар федеральной суолга сырдататы үлэтин ытыааха, видеорегилятор туруоруохха наада диэн туруорсаллар. Оскуола, уһууан суолтан чугас турар, онон сэрэхтээх дириллэр.

Федеральной суолга улуус, республика туту да туруорар бырааба суох, онон федеральной таһымна нэһилиэк баһылыга, олохтоохтор туруорууларынан сигэнэн үлэлэһиэх буоллулар.

Нэһиликтэн талыллыбыт депутат Ньургун Дмитриев СВО-ға сылдыар буолан сиссийэлэргэ депутата суохпут диэн этиннилэр.

Улуус баһылыга Алексей Иннокентьев Ньургун Ахметовиһы аҕаларга хаста даҕаны ходатайство ыыппыттарынын, ол эрэн командирдарыттан элбэх тутулуктааҕын эттэ. Манна даҕатан эттэххэ, нэһилиэк депутата СВО-тан босхолонон диэн дьаһал суох.

Күндээдэ, Ньурбачаан нэһиликтэртиттэн Ньургуяна Михайлова уонна Иван Акимов үлэлэһэ сылдыаллар.

Маарга

Олохтоохтор оскуола тутуутун боппуруоһун хаһыс да сылын туруорсаллар. Тутуу управлениетын салайааччыта Константин Иванов 120 миэстэлээх оскуола реестрга киирэ сылдыар диэтэ. Билигин 3 нүөмүрдээх, Убайаан, Ньурбачаан, Чуукаар оскуолаларын тутуута хамсаан турар.

Иһэр уу кыһалҕатын көтөхтүлэр. Сир аннынааҕы уу нэһиликтэн тэйиччи сытар, уот ситимэ, суола суох сиргэ турар буолан ыарахаттардаах. Хангалас водокачкатыттан таһар уулар баһаардар кэннилэриттэн болоорхой дьүһүннэммит, ону анаалыстаан көрөллөрүгэр туруоруустулар. Иһэр уу боппуруоһа үлэҕэ ылылынна.

Сири оноруута күүстээх болҕомтону ууруохха, Маарга Ньурбатааҕы РЭС салалтатын таһаара сылдыааха, культуура дьэтигэр Виссарийон Акимович Гаврильев аатын инэриэххэ диэн этиилэр киирдилэр.

Нэдиэлэ сонуннара

Олобу-дьаһаҕы хааччыйы

24.01.2024 с. Хатыыттан оҕолордоох дьахталлар «Пассо» массынанан айаннаан кэлэн иһэн Нурбачаан нэһилигин сиригэр буксуйбуттарын туһунан иһитиннэри кириэн, Быһыыр сулууса Нурбатааҕы этэрэтин байыастара тийэн состорон аҕалбыттара.

Нэдиэлэҕэ устата ОРВИ-нан уонна кирибинэн 65 киһи ыарыйда, «внебольничная» пневмониянан – 2 киһи.

Аспыт нэдиэлэҕэ полицияҕа 48 сайабыланныа уонна иһитиннэри кириэн, 5 буруй табыста, 87 административнай боротокуол, ол иһигэр ГАИ отделынан 81 боротокуол толорулунна. Правата суох 4 киһи тутулунна, 4 массына ыстарааптыыр стоянкаҕа туруорулунна.

Тэрэһиннэр

Бу нэдиэлэҕэ улуус аспыт сыллааҕы үлэтин отчуота түмүктэннэ.

СӨ ситэриилээх былааһын отчуота олунньу 19-22 кк. ытыллара былааннаар. Бырабытыалыстыба оробуочай бөлөҕүн СӨ Бырабытыалыстыбатын Бэрэссэдээтэлин солбуйааччыта Георгий Степанов салайаҕа, бөлөх састаабыгар биер дойдулаахтарбыт, СӨ тыатын хаһаайыстыбатын министриэ Артем Александров, үөрэх уонна наука министриэн 1-кы солбуйааччыта Алевтина Аргунова бааллар.

Үөрэх үлэһиттэрин 25 киһилээх дэлгээссийэтэ Дьоккуускайга СӨ үөрэх үлэһиттэрин тохсунньутааҕы сүбэ мунньаҕар баран кытынна.

Култуура

Аспыт нэдиэлэҕэ СӨ култуура уонна духуобунай сайдыыга министриэтибэтин 2023 с. үлэтин түмүгэ таһаарыллына. Култуура тэрэһиннэригэр дьон сылдыһыта 21,6 мөл. тэннэспит, бу инники сыллааҕар 10% үрдүк. Нурба улууһа манна 3-с миэстэлэнэн баһыттын көрдөрүүлээхтэргэ кириэн, култуура департамена 50 тыһ. солк. сэртипикэтинэн наҕараадаланна. 2024 с. өрөспүүбүлүкэҕэ Оҕо саас сылын биллэриллэн турар, оттон култуура тэрилтэлэригэр итини сэргэ Оҕо театральнай искусствотын сылын биллэрлиннэ.

СВО

Бу сылга кириэн баран «Михайлов Александр Николаевич» ИП - 150 тыһ. солк., Сүлэ нэһилигин дьаһалтата - 100 тыһ. солк. киллэрдилэр. Тохсунньу 30 к. туругунан СВО фондатыгар, сыл санатыгар хаалбыт үбү ааҕан туран, 490107 солк. баар. Быстах мобилизацияҕа улуустааҕы суһал ыстаап быһаарытынан тохсунньу ыйга байыаннай сулууспалаахтарга уонна кинилэр дьык кэргэттэригэр көмөҕө 150 тыһ. солк. ытылынна.

Бу нэдиэлэтэҕи былаан

29.01.2024 с. – хантараагынан сулуусаҕа ВКС; Күндээдэҕэ, Чапандаҕа уонна Антоновкаҕа улуус сыллааҕы үлэтин отчуота.

30.01.2024 с. – «Муус Устар» ыччат бэстибээлин чэрчитинэн «Стартуй к бизнесу» куюнурус; Нурба к. улуус сыллааҕы үлэтин отчуота; Нурбачаан оскуолатыгар аат интэриигэ хамыһыһа мунньаҕа; муниципальнай суоллары көрүүгэ-истиигэ сүбэ мунньах; ШПИИ бошпуруостарыгар ВКС.

31.01.2024 с. – МТ баһылыктарын Сэбиэтин сүбэ мунньаҕа; Тыл сүбэтин мунньаҕа.

01.02.2024 с. - КДН сүбэ мунньаҕа.

02.02.2024 с. – Бойбобуй албан аат күнэ:

Сталинградтааҕы кыргыһыыга ньиэмэс-фашист сэриилэрин үлтүрүтүү 81 сыла, патриотическай иитин Ыйа саҕаланыыта. Эдэр учууталлар коммунарскай сбордара; К.Д.Уткин аатынан норуоттар доҕордоһууларын түмэлигэр «Сталинградтааҕы кыргыһыы» түмэл уроуктара; Н.И.Харитонов-Чуор аатынан «Кыталык» КД-гар «Салыы Standup».

03.02.2024 с. – Аан дойдутааҕы искэн ыарыытын утары охсуһуу күнүгэр «Антирак» хамсааһын «Эмтэнэн үтүөрүүгэ суол» грантовай бырайыак чэрчитинэн маастар-кылаас.

04.02.2024 с. – «Кыталык» КД-гар «Бриллиантовые нотки» айымньылаах үлэ куюнурус-бэстибээлэ.

Улуус дьаһалтатын пресс-сулууспата

Улууспут тэриллитэ 200 сыла

Быйыл Нурбатааҕы АТП 60 сыла бэлиэтэниэҕэ

Быйыл улууспут тэриллитэ (бастаан Марха улууһа дэнэрэ) 200 сыла. Бу улахан суолталаах тэрээһин чэрчитинэн улууспут тутуу тэрилтэлэриттэн биридэстэрэ - Нурбатааҕы автотранспорнай тэрилтэ 60 сыла бэлиэтэниэҕэ. Истэр тухары өрөспүүбүлүкэ атын оройуоннарыгар сэбиэскэй кэм саҕаттан үлэлээн кэлбит АТП-лар күн бүгүн суохтар, уустук-күчүмэҕэй кэм ыгытын тулуйбакка эстибиттэрэ. Оттон Нурбатааҕы АТП олох араас уустуктарын этэнгэ туораан, дьону таһарга социальнай суолталаах үлэтин күн бүгүнгэ диэри толорон кэллэ.

"Алмазэргиэнбанк" улууска эбии офийын салайааччыта Изабелла Гуляева у.д.а. кытыннылар.

Нурбатааҕы АТП 60 сылын тэрийэн ытыты боппуруостара дьүүллэһилиннэ. Үбүлүөйдээх тэрээһини бу сыл атырдыах ыйын 24 к. ытарга быһаарылынна. Олунньуга улуус оскуолаларыгар логотип онорорго куюнурус биллэриллиэҕэ. АТП историятын, кини үлэһиттэрин туһунан кинигэ бэлэмнэнэн тахсыаҕа, видеоролик уонна сувенирнай бородууксуйа оноруллуоҕа. Үлэ былааныгар сонуннары киэнник тарҕатар сирэстибэлэргэ, ол иһигэр хаһыакка уонна араадыһаҕа АТП туһунан матырыйааллар тахсыылара, кул-

турунай-маассабай тэрэһиннэр: оскуола үөрэнээччилэрин кытта көрсүһүүлэр, идэҕэ хайысхалыыр кылаас чаастара, «Добробус» бырайыак, АТП тиэргэнигэр пааматынныгы - КАВЗ оптуобус макетын туруоруу у.д.а. тэрэһиннэр былааннаһылар. Техникум дириэктэрэ Андрей Федоров быйыл техникумга «массынанан техническэй көрүү-истиин уонна өрөмүөн» идэтигэр үөрэтии саҕаланыаҕын, санга маастарыскай кэлэн туруоруллуоҕун, Маарга эрдэ оноруллубут автодром кэнэтиллиэтин иһитиннэрдэ.

Геннадий АНТОНОВ

Олохтоох салайыны

Сайдыыга харчы гранна баар

Улууска хайа да нэһилиэккэ көхтөөх общественниктар үгүс буолан түмсүүлэри регистрациялыырга сыл саҕаттан күргүөмнээх үлэ саҕаланна. Араас хамсааһыннары, бырайыактары олоххо киллэрэргэ аңардас бэйэ харчытынан, бюджеттан, спонсордартан көрдөһөн буолбакка, гранна кытыахха сөп. Манньык кыах баарын үгүс дьон билэр, ол эрэн ылсара оччо буолбатах.

Ыччат дьыалатын уонна имидж политикатын управлениетын кытары улуустааҕы библиотека ситимэ тохсунньуга кусталарынан сылдьан «Проектный код» диэн семинар тэрийдэ. Социальнай бырайыактааһын ис тутулун, араас таһымна грант күрэхтэрин кыайыылаахтарын уопуттарын, ВКС нөҕүө бу хайысхаҕа өрөспүүбүлүкэ баһыттынар тохсунньу 19 күнүгэр Октябрьскай нэһилиэктэн дьаһалта, кулууп, библиотека, "Чусовской" түөлбө Нурбаҕа кириэн иһиттилэр.

Күн устата бу теманы илдьиритиэн олус сэргэх тэрээһин буолла. Нурба улуунун көхтөөх НКО-ларын испийиһэгэр «Союз микрозон села Антоновка» баара үөрдэр. 2016 сылга регистрациялаан биер көхтөөх общественник Людмила Ивановна Пахомова бырайыактарга кириэн салайар. Ыччат управлениетын проектной отдела, библиотека «БИБЛАРТ» АНО-та баһалаахтарга сүбэ-ама, көмө буолуохтарын сөбүн биллэрдилэр. Биер сүрүнэ отчуот онорорго бухгалтер аһаҕаһын семинар кытытылаахтара

үөрэ иһитилэр. Регистрациялаах общественной тэрилтэ аҕыйаҕын биер төрүөтэ ити буолар – отчуотун ыарарбаты. Ити туһунан Чурапчыттан, Горнайтан уопуттарын үлэстибит кэллиэгэлэр эмиэ этэн аастылар.

Семинарга баар биер дойдулаахпыт Дайана Васильева. Дайана Леонидовна бырайыактааһын өтүгэр өрөспүүбүлүкэ таһымнаах эксперт буола улааппытыттан үөрэбит. Кини СӨ ыччат министриэтибэтин иһинэн баар «Межмуниципальный ресурсный центр РС (Я)» АНО-ҕа үлэлиир, улуустааҕы проектной отдела кытары ыкса сибээстэһэр. Отдел начальнига Елена Романова Октябрьскай нэһилиэк дьаһалтатын ыгырытынан ылыннан эбии түөлбө салайааччыларыгар Антоновкаҕа ТОС (территориальное

общественное самоуправление) регистрациятын туһунан көрсүһүүгэ тохсунньу 25 күнүгэр тахса сырытта. Манна Дайана Леонидовна Дьоккуускайтан эмиэ холбонон нэһилиэтин дьонугар өйдөтөн, сырдатан, туох баар ыйытыктарга эппиэттээн биер тэнгэ кэпсэтии ааста.

Биһиги түөлбөлэрбит олох былыргыттан көхтөөхтөр, аны билигин олох сайдыытын тэтиминэн ТОС быһытынан граннарга кириии саҕаланыхтаах. Семинар түмүгүнэн регистрациялыырга сүбэлэһии буолла. Семинар тэрийээччилэригэр, Елена Валентиновнаҕа, Дайана Леонидовнаҕа Октябрьскай нэһилиэк дьаһалтата, общественниктара махталларын биллэрэллэр.

Октябрьскай нэһилиэк дьаһалтатын пресс-киинэ

Олохтоох салайыны

Улуус 2023 с. үлэтин отчуота түмүктэннэ

Геннадий АНТОНОВ

Бу нэдиэлэҕэ улуус нэ-
билиэктэринэн уонна Нурба
к. улуус ааспыт сыллаах
үлэтин отчуота түмүктэн-
нэ. Бүтэһигэр тохсунньу
30 к. Нурбаҕа "Кыталык"
КД-гар буолбут отчуоттуур
мунньахха - 230 киһи, тус
көрсүһүүгэ 6 киһи сырытта.

Мунньах сабаланыта
улуус баһылыга Алексей
Иннокентьев үөрүүлэх бы-
һыга-майгыга култуура
департаментын салайаач-
чыта Розалия Тихонова-
ҕа - Махтал суругу, Көтөр
фабрикатын суоппара Семен
Аяровка - «Нурба улуунун
социальной-экэнемичэс-
кэй сайдытыгар кылаатын

ийин», СӨ туйгуна Людмила
Яковлеваҕа «Нурба улуу-
һун култууратын бэтэрээн»
бэлиэлэри туттарда.

Олохтоохтортон ханна да
буоларын курдук, уот мөлтө-
бүн, уһундук арахсыытын,
чааһынай дьыэлэри киин-
нэммит сылааска холбоонун
туһунан ыйыгытгар кириэн
хоруйданылар. Амакин-
ка түөлбөтүн салайааччыта
Л.В.Сербина Амакинскэй
экспедиция скверин кө-
рүү-исти, экспедиция үбү-
лүйдээх тэрээһиннэригэр
уонна Нурба куоракка СӨ
норуоттарын Ассамблеятын
салаатын сөргүтүү туһунан
санааларын эттэ. Итини
сэргэ СВО-ҕа чааһынай ба-
йыаннай формированиеҕа

кыттыбыт буйунна көмө
туһунан ыйытык кирирдэ.

Нурба "Западной" мик-
ро-оройуонугар быйыл
"Арыылаах" ХЭТ хочуолу-
найа тутулуохтаах, манна
50-тан тахса ыал олорор.
ОДьКХ Нурбатааҕы фи-
лиала улуус үрдүнэн ааспыт
сылга 86 чааһынай дьыэни
кииннэммит сылааска хол-
боото, "Арыылаах" ХЭТ
эмиз элбэх ыалга киллэрдэ.
Нурба куорат түөлбэлэри-
гэр бу курдук сылааһынан
хааччылар тэрилтэлэри кыт-
та үлэлээр былаан баар.
Амакинскэй экспедиция
Нурбаҕа кэлэн олохсуйбута
үбүлүйдээх 70 сылын тэ-
рээһинэ бу сыл муус устар
ыйыгар ытыллыаҕа, ки-
нигэ тахсыахтаах. Түмүккэ
куорат олохтоохтору улуус
ааспыт сыллаах үлэтин би-
хирииллэрин биллэрдилэр.

Түмүктээн эттэххэ,
улууспут олохтоохтору от-
чуоттарга көхтөөхтүк кы-
тыннылар. Быйылгы улуус
салалтатын отчуоттуур
мунньахтарыгар барыта
1548 киһи кытынна. Улуус
олохтоохтору улуус ситэ-
риллээх былааһын ааспыт
сыллаах үлэтин бихириил-
лэрин биллэрдилэр, бэйэ-
лэрин этииллэрин уонна ту-
руорсууларын киллэрдилэр.

2024 с. — Арасыйыаҕа Дьизэ кэргэн, Саха сиригэр
— Оҕо сыла

Сокуонна кирибит уларыыылар тустарынан

Лена Петрова

**2024 сыл Россияҕа
Дьизэ кэргэн, Саха
сиригэр Оҕо сылынан
биллэрилиннэ.
Уйгулаах олохтоох дьизэ
кэргэн, бары өттүттэн
көмүскэллээх оҕолор –
судаарыстыба тирэҕэ
буолаллар. Ханна
саҕа ыал эбиллэр,
оҕо төрүүр – онно
сайды барар. Бу
аранҕа судаарыстыба,
республика таһымыгар
улахан болҕомто
ууруллара олус үчүгэй
уонна кэмигэр.**

Манан сиэттэрэн бу
сылга дойдубутугар араас
хайысхалаах социальнай
көмөлөр уонна үлэли
турар өйбүллэргэ ула-
рыйыылар киридилэр.
Бу туһунан Нурбатааҕы
социальнай харалта сала-
йааччыта Ирина Наход-
кинаттан сиһилии ыйы-
таластыбыт:

**Эдэр ыалга 50.000
солк.**

25 саастарыгар диэри
бастакыларын ыал буол-
бут дьонно бу көмө онго-
һулар. Манна эмиэ
бэйэтэ туһунан ирдэбил-
лэрдээх - эдэр ыал 2024
сыл тохсунньу 1 күнүн
кэнниттэн холбоспут
уонна иккиэн эрдэ сокуо-
нунан ыал буола сылды-
бытаах буоллахтарына
төлөнөр.

Эдэр кэргэнниилэр
иккиэн саха сиригэр про-
пискалаахтара ирдэнэр.
Атын сиргэ пропискалаах
уонна быстах кэмгэ Саха
сиригэр олорор буоллах-
тарына, көмө онгоһул-
бат. Эдэр ыалтан иккит-
тэн биридэстэрэ е-якутия

порталга кириэн биер са-
йабылыанна толоруон
наада. Сокуонунан ыал
буолан баран 6 ый иһигэр
сайабылыанна киририэх-
тээх.

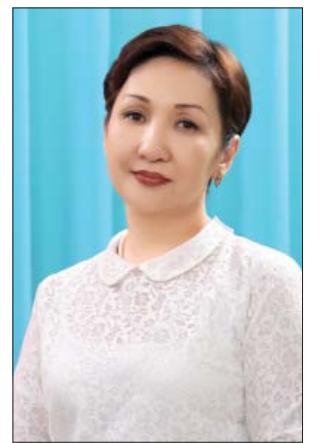
**Республикатааҕы
"Дьизэ кэргэн" ийэ хапы-
таалыгар уларыыылар**

2023 сыл ахсынньы
29 күнүгэр Ил Түмэн уо-
чараттаах мунньаҕар Ил
Дархаммыт Айсен Ни-
колаев көүлээһининэн
республикатааҕы "Дьизэ
кэргэн" айэ хапытаалы-
гар уларыыы кирирдэ. Ол
курдук, бу сыл 1 күнүттэн
төлөбүр кээмэйэ 300.000
солк. тийэ үрдээтэ. Эрдэ
бу суума 151.690 солк.
тэннээр этэ.

Маны таһынан, бу
сылтан республика-
тааҕы "Дьизэ кэргэн" ха-
пытаалынан олорор
дьизэ туттарга сир учаас-
тагы атыгылаһаахха
сөп буолла. Элбэх оҕо-
лоох ыаллар уочаракка
туран босхо сир учаас-
тагы оннугар 200.000
солк. ылыахтарын сөбө.
Быйыл ити икки көмөнү
холбоон, уопсай суумата
500.000 солк. дьизэ туттар
сир ылыахтарын сөп.

**Элбэх оҕолоох
ыалларга**

Өссө биер уларыыы
элбэх оҕолоох ыаллар-
га кирирдэ. Өскөтүн ыал
улахан оҕото 18 сааһын
туолан баран анал бай-
ыаннай дьайыыга Ук-
раинаҕа, Донецкай На-
роднай республикаҕа,
Луганскэй Народнай
республикаҕа 2022 сыл
олунньу 24 күнүттэн, За-
порожье уонна Херсон
уобаластарыгар 2022 сыл
балаһан ыйын 30 күнүн

кэннэ кытта сылдыар
буоллаҕына, ыал элбэх
оҕолоох статуһа хаалар
буолла. Ол эбэтэр эрдэ
ыал улахан оҕото 18
сааһын туолан баран
очнай форманан устудь-
уоннуу кирибэтэх эбэтэр
ынырыынан сулууспа-
лы барбатаах буоллаҕы-
на, ыал элбэх оҕолоохтор
кэккэлэригэр сотуллар
этэ.

2022 сыл муус уста-
рыттан ыал улахан оҕото
Украина, ДНР, ЛНР сир-
дэригэр байыаннай су-
лууспаҕа хантыраак тү-
һэригэр буоллаҕына,
төрөппүттэрэ төттө-
рү элбэх оҕолоох дьизэ
кэргэн статуһун ханты-
раага бүтүөр диэри ыла-
лар.

Маны таһынан, элбэх
оҕолоох ыал улахан оҕото
анал байыаннай дьайыы-
га сылдыан өлбүт түгэ-
нигэр, ыал кыра оҕото
18 сааһын туолор диэри
статуһа хаалар (очнай
орто эбэтэр үрдүк үөрэх-
хэ кириэр түгэнигэр 23
сааһыгар диэри).

Россияҕа Дьизэ кэргэн,
Саха сиригэр Оҕо сылы-
нан быйыл уларыыылар
кирирдэхтэринэ сырдата
туруохпут.

Год детства в РС (Я)

Первая персональная выставка талантливой Виктории Шадриной

**Год детства в нашей школе искусств
открылся первой персональной
выставкой «Танец красок»
талантливой ученицы 5 выпускного
класса «Живопись» Шадриной
Виктории, преподаватель - отличник
культуры РС (Я) Михайлова Марианна
Алексеевна.**

Виктория по натуре любознательная, обяза-
тельная, она очень творческий человек, занима-
ющийся разными видами искусства: это и вокал,
и игра на фортепиано, и хореография. Она в этом
году будет уже трижды выпускницей нашей
школы, до художественного класса она окончи-
ла классы по специальностям «Хореография» и
«Эстрадный вокал».

Виктория - призер и победитель многих
школьных, районных, региональных, республи-
канских, Всероссийских, международных кон-
курсов. Самые большие ее победы: Дипломант
1 степени Международного конкурса «ARTIS-
2022» номинация «Лучший художник сезона»,
г. С-Петербург; Лауреат 1 степени Международ-
ного фестиваля-конкурса детского, юношеского
и взрослого творчества «На творческой волне»,
г. Сочи; Лауреат фестиваля-конкурса, проходяще-
го в рамках Международного творческого лагеря

«Арт волна», г. Пицунда, Абхазия; Лауреат 3 сте-
пени Международного телевизионного конкурса
«Национальное достояние-2023» г. Москва, Ла-
уреат 1 степени фестиваля - конкурса детского,
юношеского творчества «Я могу!» Казанские
узоры г. Казань.

Выставка открылась в прекрасном зале Музея
Дружбы народов имени К.Д. Уткина. Викторию
поздравили заместитель главы г. Нурба по соци-
альному вопросам Мария Куличкина, председа-
тель районного совета депутатов Нюргуяна Ми-
хайлова, директор Нюрбинской детской школы
искусств Илья Николаев, главный хранитель
музея дружбы народов им. К.Д. Уткина Людми-
ла Никитина, руководитель клубного формиро-
вания ДК «Кыталык» им. Н.И.Харитоновна-Николая
Чуор Альбина Тумусова, заместитель директора
по воспитательной работе НСОШ №2 Айгилия
Тимофеева, от имени коллектива библиотечной
системы Нюрбинского района Диана Фомино-
ва, преподаватели, родственники, одноклассни-
ки и друзья.

Открытие выставки украсили учащиеся
НДШИ: Образцовый детский танцевальный кол-
лектив «Сулусчаана», преп. Марианна Попова,
учащиеся 3 класса фортепиано, класс преп. Лена
Таюрская, Турантаева Саяна и Васильева Нарья-
на А. Моргусов «Танец стерхов», «Дуэт Бэргэ-
нэ с девушкой», учащиеся 2 хорового класса То-
гуллахов Миша и Матвеева Диана, класс преп.
Айыына Шестакова, муз. Е. Крылатого, сл. Ю.
Энтина «Лесной олень».

На выставке представлены учебные и твор-
ческие работы Виктории. Посетив выставку, вы
можете увидеть академические натюрморты по
живописи и рисунку, этюдные зарисовки, трога-
тельные портреты близких, умилительные кар-
тины с телятами. Приглашаем всех посетить вы-
ставку, получить удовольствие и восторг!

Желаем нашей Виктории дальнейших успе-
хов, удач и творческого вдохновения!

Нюрбинская детская школа искусств.

Оскуола

Кытай тылын үөрэтэбит

**Биһиги быйылгы үөрэх
дьылыттан кытай тылын
үөрэтэр куруһуокка сылдыан
саҕалаатыбыт. Учууталбыт Юлия
Вадимовна Степанова - ХИФУ
омук тылын бүтэрэн биһиэхэ
үлэли кэлбитэ.**

Куруһуокка иероглифтары, сана тыл-
лары үөрэтэбит, араас видеолары көрөбүт,
кыраалан көпсөтэбит, суруйабыт.

Оскуолабытыгар куруһуок оҕолоро (5,
7, 8 кылаастар) быйыл аан бастаан кытай
Саҕа дьылын тэрийэн иилээн-саҕалаан
быттыбыт. «Нянь» диэн сыанканы
көрдөрбүпүт, учууталларга, оҕолорго бэйэбит
онорбут кытайды суруктаах баҕа санаа лии-
стэрин түнэппиппит. Кылаастарынан оҕолор
таннан, аһылык астаан, быстапка онорон
көрдөрбүттэрэ, оонньуулары ыппыттар. Бэрт
сэргэх тэрээһинтэн бары астынан тарбастып-
пыт. Инникитин биһиги кытай тылын өссө да

дирингээн үөрэттихпит, омук тылларын үөрэтэн
араас сир-дойдуну көрөр баҕа санаалахпыт.

Киһи төрөөбүт тылын таһынан атын омук
тылын эмиэ билэхтээх, үөрэттиэхтээх.

Өгөлдөө орто оскуолатын 7 кылааһын
үөрэнээччилэрэ

Төрүт тыл

Александр Жирков: «Тыл туһунан федеральной сокуон барылыгар үлэ салгыы барар»

Ааспыт сыл алтынныга Россия депутаттара Е.А. Ямпольская, М.А. Топилин, С.А. Пахомов, А.Е. Хинштейн, А.В. Канаев, А.М. Шолохов, Е.Г. Драпеко, Д.В. Майданов уонна О.М. Германова Российской Федерация Судаарыстыбаннай Дууматын көрүүтүгэр «Российской Федерация судаарыстыбаннай тылын туһунан» федеральной сокуонга уонна Российской Федерация сокуоннарын сорох аакталарыгар уларытылары киллэри туһунан» сокуон барылын кириллэригэр. Сокуон барыла Российской Федерация судаарыстыбаннай тылын быһыытынан нуучча тылын харыстыыр уонна кини киэнэ эйгэбэ толору туһанылытын хааччыар сорукаах диэн ыйылыбыта.

Өрөспүүбүлүкэ үөрэтирин үлэ-һиттэрин тохсунньутаагы муньабын кыттылаахтарын кытта көрсүһүүгэ Ил Түмэн бэрэссэдэтэлин бастакы солбууааччы Александр Жирков бу сүннүбүн туһалаах сокуон барыла эрээри, өскөтүн ылыллар түгэнигэр Российской Федерацияга олорор омуктар тылларын туһаны хайдах буолуохтаага чопчута суоҕун уонна олохтоох нэһилиэнньэ ортотугар

дьяахханы онтон сылтаан үөскээбитэ диэн эттэ. Холобур, ордук тыа сиригэр, сахалыы алфавит буукубаларынан суруллубут дьобуус тэрилтэлэр элбэхтэр, олох бу сана сокуонга төһө сөп түбэһиэхтэрэй? Олох, үлэ ханнык баҕарар эйгэтигэр үлэлиир, эргинэр кыра тэрилтэлэр, бордодуусууларын аата сахалыы буукубалардаах буоллабына хайдах буолар?

«Маны таһынан, Российской Федерация Конституциятыгар өрөспүүбүлүкэлэр бэйэлэрин судаарыстыбаннай тылларын олохтуур уонна араас өнөхү оноруу, атыы-эргинэ эйгэлэригэр тылы тутуу бэрээдэтин Российс-

кай Федерация сокуоннарын сэргэ бэйэлэрин сокуоннарынан олохтоһуохтаахтара бигэргэммитэ, - диэн этэр Александр Николаевич. - Аны, эмиэ РФ Конституцията этэринэн, нуучча тылын таһынан бэйэлэрин судаарыстыбаннай тылларын олохтуур быраап национальнай өрөспүүбүлүкэлэргэ эрэ баар. Оттон бу сана федеральной сокуон барылыгар судаарыстыбаннай тыл Российской Федерация бары субъектарыгар биер буолуохтаабын курдук өйдөбүл кирирдэ. Ити тутууа боппуруостар сокуон ылынылла илигинэ чуолкайданнах тустаахтар.

Тыл туһунан федеральной сокуон барылыгар үлэ салгыы барар. Ил Түмэн вице-спикерэ Александр Жирков соруудабынан өссө этинньи ыйга өрөспүүбүлүкэ парламенын туһааннаах сис кэмитиэтэ «Российской Федерация судаарыстыбаннай тылын туһунан» федеральной сокуонга уонна

Российской Федерация сокуоннарын туспа аактарыгар уларытылары киллэри туһунан» федеральной сокуон бырайыагар Ил Түмэн этиилэрин киллэрэр уураах барылын бэлэмнээбитэ. Ити уураах 2023 сыл этинньи 30 күнүгэр ылыныллыбыта. Ахсынньыга Александр Жирков Москвага Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр Госдума депутата Галина Данчикова уонна барыла бэйэлэрин этиилэрин бэлэмнээн ыһыгы атын регионнар депутаттарын кытары көрсүбүтэ. Билигин барыл Госдума сокуону онорор үлэтин былааныгар киллэрилиннэ, кулун тутарга эбэтэр муус устарга бастакы аабыыга көрүлүрүгэр бэлэмнэни үлэтэ ытыллар.

Бу күнүгэр билибинэн, Госдума кирибит бырайыак ааптардарыттан биридэстэрэ, РФ Судаарыстыбаннай Дууматын культурага кэмитиэтин бэрэссэдэтэ Елен Ямпольская кирибит этиилэри аахсан, сокуон барылыгар уларытылар кириэхтэрин сөп диэн эттэ.

С. СОФРОНОВ

В республике

Якутию меняют люди

Результаты, которых достигла сегодня Якутия, — это заслуга людей, живущих в республике. И это объективная закономерная высокая оценка, данная нашему региону лично Президентом Владимиром Путиным на основании всех тех прорывов в разных сферах жизни, которые нам удалось совершить за последние пять лет совместными усилиями. «Якутия меняется благодаря тем, кто живёт в Якутии прежде всего, конечно, и административным командам», — сказал глава государства в ноябре 2023 года во время торжественного открытия новой большой поликлиники в посёлке Ытык-Кюель.

Благодаря вам!

Беспрецедентную сумму - более 1,2 млрд рублей в этом году направят на благоустройство городов и поселков Якутии. Получить рекордное финансирование удалось благодаря активности местного населения. Львиная доля средств на строительство или обновление набережных, парков и зон отдыха, а также других общественных территорий — средства грантов и программ, распределяемые по принципу так называемого «инициативного бюджетирования». Схема простая и прозрачная — проекты благоустройства выдвигаются самими жителями территорий на всеобщее голосование. Чем масштабней поддержка людей, тем больше шанс получить финансирование на их реализацию. Так, в разных уголках республики уже удалось построить множество объектов, которые действительно были нужны людям, поэтому сейчас востребованы и любимы населением.

В 2024 году в Якутии планируют благоустроить еще 33 общественных пространства

По информации управления архитектуры и градостроительства при главе республики, на 21 объекте благоустройство будет проведено за счет федеральной субсидии, а на обновление 12 объектов средства выделяются по итогам Всероссийского конкурса лучших проектов создания комфортной городской среды в малых городах и исторических поселениях. Общий объем финансирования составит 923 млн рублей.

Так, на федеральную субсидию благоустраиваются территория «Детского городка» в поселке Нижний Куранах Алданского района, сквер Матери в Чапчылганском наслеге Амгинского района, парк «Кунку» в Едюгейском наслеге Верхневиллюйского улуса, детская площадка в поселке Сангар Кобяйского района, общественные пространства в поселках Витим и Пеледуй Ленского района, зона акватория и спорта в селе Майя и центральный парк в селе Павловск Мегино-Кангаласского, сквер в поселках Айхал и Светлый, ботанический сад в городе Мирном, «детский городок» в поселке Удачный Мирнинского района, «сквер Западный» в городе Нерюнгри Нерюнгринского, парк «Набережный» в Кылахском наслеге Олекминского района, сквер «Олень — душа эвенка» в селе Оленек Оленекского, набережная в селе Ытык-Кюель Таттинского улуса, парк культуры и отдыха в селе Булгунняхтах, общественные пространства в поселке Мохсоголлох и селе Ой Хангаласского улуса, а также сквер им Ф.К. Попова в городе Якутске.

А на средства, выделенные по итогам Всероссийского конкурса лучших проектов создания

комфортной городской среды, будут благоустроены эко-парк «Орто-Сала» в городе Алдан Алданского района, городской парк в городе Олекминск, площадь Победы в селе Бердигестях Горного улуса, сквер им И.Н. Барахова в селе Верхневиллюйск, пешеходная зона улицы Орджоникидзе в городе Ленске, набережная им Н.Н. Окоемова в селе Бронгонцы Усть-Алданского улуса, городской парк в городе Мирный, культурный парк в городе Нерюнгри, набережная «Поющие пески» в городе Виллюйске, площадь Победы в городе Среднеколымске, территория «Кыйыы Аартыга» (Путь победы) в селе Майя Мегино-Кангаласского, бульвар им. Шамшина в поселке Жатай.

Ленск, Алдан и Олекминск - победители Всероссийского конкурса

Ленск, Алдан и Олекминск — победители Всероссийского конкурса лучших проектов создания комфортной городской среды в малых городах и исторических поселениях. Проекты благоустройства общественных пространств в городах Олекминск, Ленск и Алдан вошли в число 160 лучших в стране. На реализацию проектов в 2023-2024 годах республика получит 240 миллионов рублей из федерального бюджета: Ленск — 85 млн, Алдан — 85 млн и Олекминск — 70 млн.

Проекты благоустройства городов Якутии не первый раз побеждают в конкурсе федеральных грантов — за пять лет конкурса регион насчитывает семь побед: 2018 год — сквер в Олекминске, 2019 — парк в Нюрбе, набережная в Покровске, 2020 — сквер в Верхоянске, площадь в Среднеколымске, 2021 — набережная в Нюрбе, бульвар в Покровске, 2022 — эко-парк в Алдане, зона отдыха в Томмот, комплексное развитие улицы Ой-

унского в Ленске, городской парк в Олекминске.

По поручению Президента России Владимира Путина

Всероссийский конкурс лучших проектов создания комфортной городской среды проходит с 2018 года по поручению Президента России Владимира Путина. Мероприятие входит в национальный проект «Жилье и городская среда» и направлен на благоустройство малых городов и исторических поселений. Первоначально призовой фонд конкурса составлял 5 млрд рублей. В 2020 году, выступая на полях Петербургского экономического форума, Президент Российской Федерации Владимир Путин дал поручение в 2023–2024 годах направить дополнительные 10 млрд рублей.

Самая внушительная государственная поддержка в 2024 году придет в Якутию по федеральному проекту «Формирование комфортной городской среды», который является частью национального проекта «Жилье и городская среда», реализуемого по поручению Президента России Владимира Путина. В 2024 году в рамках проекта республика получит более 920 миллионов рублей. Объем финансирования на благоустройство территорий региона по этому федеральному проекту значительно вырос за последние пять лет. За это время в регионе были реализованы полномасштабные проекты по реконструкции 67 общественных и 144 дворовых территорий.

На центральной площади города Среднеколымск появился комплекс «Кольмское подворье». Здесь построили сцену для мероприятий с многоуровневыми трибунами для зрителей, установили лавочки с навесами, организовали аллею для прогулок, построили несколько разно-

плановых детских игровых зон и современную площадку для занятий спортом. Комплекс, без преувеличения, можно назвать центром притяжения.

• Парк имени Сергея Васильева в городе Нюрба, где обустроили многочисленные комфортные дорожки для прогулок, организовали спортивные и игровые зоны, построили концертную площадку. Обновленный парк стал местом не только для повседневного посещения и отдыха, но и местом проведения главных городских мероприятий.

• Первым крупным общественным пространством в заречных улусах стала площадь «Майя сайына» в селе Майя Мегино-Кангаласского. Здесь построили событийную зону со сценой и амфитеатром для проведения массовых мероприятий, зону воркаута, игровые площадки для малышей и подростков. По всей площади проложили пешеходные маршруты и велосипедные дорожки. Центральным объектом площади — круглогодичный павильон, в котором расположились кафе, пункты проката и другие объекты инфраструктуры.

• В Мирном зона отдыха на реке Ирелях в микрорайоне «Заречный» объединила зоны для активного и тихого отдыха, пляж, веревочный парк, детские и спортивные площадки, а также павильоны для фудкорта и сервисов проката спортивного инвентаря.

Только за 2023 год в Якутии благоустроили в общей сложности 86 общественных и дворовых территорий. Это набережные и зоны отдыха, парки и скверы, детские и спортивные площадки в 33 муниципалитетах. Всего за последние пять лет в 60 городах и сельских поселениях республики благодаря всем программам благоустройства появились 52 новых общественных пространства и 399 благоустроенных площадок для отдыха и досуга «у дома».

«Беспилотные авиационные системы» нацпроект

Аан дойдуга пилоти суох көтөр аппарааттар эйгэлэрэ күүскэ сайдан илэрин билэбит. Манньк аппарааттар байыаннай дьайылырга уонна быһыныр-көрдүүр үлэлэрэ эрэ туттуллар буолбатахтар. Норуот хаһаайыстыбатын араас салаатыгар беспилотниктар оруолара улаатан илэр. Сааскы халаан кэмизэр муус устуутун кэтээн көрөргө, ойуур баһаардарын умуруорарга, сүлпүт дьону көрдүүрүгэ у.д.а. сылга туһанылларын билэбит. Дойду салалтата манна улахан болжототун уурда. 2023 с. ахсынньы 26 к. «Беспилотные авиационные системы» национальной бырайыак бизнестининэ. 2030 с. дээрэ федеральнай буддьүөттүн 696 млрд. солк. көрүлгүгэ былааннар. Бу болдьох бүтүүтэ гражданскэй авиабеспилотниктары оноруу сылга 32,5 тыһ. устуукага тиийиэхтээх.

Нацпроект чэрчитинэн үөрэх тэрилтэлэрэ ылсан үлэлээн эрэллэр. Итинэн сибээстэн, Нурбатаабы техницией дириэктэрэ Иван Гаврильевич ТОБОНОВЫ кытта кэпсэтибит.

- Иван Гаврильевич, дойду оскуолаларыгар уонна эбии үөрэбин тэрилтэлэригэр беспилотник операторыгар үөрэтэр кииннэр аһыллан эрэллэр дигэн суруйаллар. Нурбатаабы техницией лицей манньк бырагыраамага кириэстэ. Бу туһунан сииһилин собуэ кэпсээн дуо?

- «Беспилотные авиационные системы» нацпроект «Стимулирование спроса на беспилотные авиационные системы» уонна «Кадры для беспилотных авиационных систем» федеральнай бырайыактарыгар өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн 17 политехническэй үөрэхтээһин оскуолата

Техлицей үлэ сонун хайысхатыгар ылыста

уонна 1 колледж киридилэр. Биһиги суудаарыстыбаннай гражданскэй сакааһы толоруохтаахпыт.

Биллэрин курдук, беспилотник - тизхиныкэ сага көрүнэ. Туһаныллыыта даҕаны элбэх: ойуур баһаардарын кэтээн көрүүтэ уонна хонтуруолааһына, ардаҕы ынгырыга, тырааныспарга, почтаҕа, тыа хаһаайыстыбатыгар эмиэ туттуллар. Чуолаан дьобуэс кээмэйдээх таһаҕаһы таһыга, ойууру буортулууру үөннэри утары охсуһууга, ынах сүөһүнү, сылгыны уонна дьиэ табатын ханна баалларын кэтээн көрөргө у.д.а. Тыа хаһаайыстыбатыгар «агродроннар» дигэн бааллар. Өрөспүүбүлүкэҕэ ыраах, суола-ниһэ соччото суох улустарга таһаҕаһы тиздэргэ беспилотниктары эмиэ туһанарга былаанныллар.

Дьыл кэммитэн тутулуга суох көтөр аппарааттар баар буолуохтаахтар. Ону хайдах салыйарга, хайдах туттарга уонна оннук беспилотниктары онорорго, өрөмүөнүүргэ үөрэттиэхтээхпит. Беспилотниктары көрүү-истиини, үлтү түһэн энин алдьаннахтарына өрөмүөннээн, алдыаммыт чааһын уларытан, полимернай онгоһуктарын 3D принтердарынан бэчээттээн таһаарыы тэриллэхтээх. Өрөспүүбүлүкэҕэ биһиги үлэбитин сүрүннээччинэн СӨ Үөрэбин уонна наукатын министриэтибэтин иһинэн «Юные якутяне» Ресурснай киин буолар. Хааччылыыбыт бу тэрилтэ нөнүө кэлиэхтээх.

- Бырайыаккытын олоххо киллэрингэ төһө үп эһинэх көрүлгүригэр?

уонна онно туох ылылларый?

- Федеральнай бырайыактарга кирибит оскуолаларга 12,5-тин мөл. солк. көрүлүнэ. Онно дроннар, туттар уонна өрөмүөнүүр программнай обеспечениетин оборудованиета, ол иһингэр үөрэтэр интерактивнай дуоската, 12 посадочнай миэстэлээх олон үлэлиир уонна көтүтэр оборудование, 3D принтер энин кэлэр.

- Бу үлэ хайдах быһыылаахтык уонна хаһаангыттан олоххо кириэр барыабы?

- Өрөспүүбүлүкэҕэ «Юные якутяне» Ресурснай киин, профессиональной үө-

рэхтээһин сайдыытын Киинэ, С.Н.Донской-2 аатынан үөрэх сайдыытын уонна идэни үрдэтээһин института, «Воин» байыаннай-спортивнай бэлэмнэни киинэ, эргийиэннээби физкультурнай-спортивнай уопастыбаннай тэрилтэлэр, дрон күрэхтэһиилэрин Федерацията курдук тирэх кииннэр үлэлиллэр. Бу тэрилтэлэр беспилотниктарга араас күрэхтэһиилэри тэрийэллэр. Ону таһынан Тыа хаһаайыстыбатын министриэтибэ, Спорт министриэтибэ, «Движение первых» Бүтүн Арасыйатааҕы хамсааһын өрөспүүбүлүкэҕэ салаата эмиэ дроннарга араас күрэхтэһиини, куонкурууһу ыыталлар. Биһиги итинэн барытыгар кытыахтаахпыт. Өрөспүүбүлүкэҕэ политехническэй оскуолалар Ассоциацияларыгар кириэр оскуолалар хардарыта сибээстээн бу көрүнгүгэ куонкурустарга оҕолору бэлэмнээн үөрэттиэхтээхпит.

Үөрэх бырагырааматыгар УБЗР дигэн Аҕа дойду көмүскээччилэрин үөрэтэргэ сана биридимизт кириэхтээх. Онно беспилотник туһунан эмиэ үөрэттиллэр. Уруккута ОБЖ учууталларын ОБЗР («основы безопасности и защиты Родины») биридимизтин биэрэллэригэр үөрэтэн саҕалыахтаахпыт. Нурбатаабы техницией лицей оскуолаларга улуустааҕы былааһааҕа быһыытынан үлэлиэхтээх. Дорожнай каартата онгоһуллубута. Онно сөп түбэһиннэрэн, от ыйын 1 к. дээрэ бу бырайыагы олоххо киллэрэн үлэлээн барыахтаахпыт. Болдьобо ыгым, онон манна биһигини элбэх үлэ күүтэр.

Бастаан манна үлэлиир дьоммутун талан оскуолабытыгар кабинетын оноруохпут, оборудованиебыт кэллэбинэ танан туруоруохпут. Бырайыакка кирибит 18 үөрэх тэрилтэтэн 2-лин киһи кулун тутар ыйга Калуга куоракка баран үөрэниэхтээхтэр, онтон кэлэн манна үөрэтэн саҕалыахтаахтар. Дорожнай каартаҕа сөп түбэһиннэрэн, өрөспүүбүлүкэ 17 политехническэй үөрэхтээһин оскуолатыгар уонна 1 колледжга 37 педүлэһит уонна 400 оҕо үөрэниэхтээҕэ былааннар. От ыйын 1 к. дээрэ Нурбатаабы технициейгэ анал кылаас аһыллыахтаах, оттон технициейгэ хааччылыыта бэс ыйын 1 к. дээрэ бүтүөхтээх. Кабинетин өрөмүөнүгэр брендбукаах буолар, ол бизнестэригэр кэтэһэ сылдыабыт.

Манньк утумнаах үлэ ыытыллан, гражданскэй беспилотник биһиги олохпутугар биэтик кириэхтээх, норуот хаһаайыстыбатын араас салаатыгар дьон ону тутта үөрэниэхтээх. Дрону туһаныы көнүлүлээх буолар. Беспилотнигы кытта үлэ ымпыгын-чымпыгын билсэн, баһылаан баран биһиги итилэри онорууга эмиэ көмөлөһүөхтээхпит. Тизхиныкэ манньк сана көрүнэ кириэрэ үчүгэй. Улахан дьону эмиэ үөрэтэрибит буолуо, сана үөрэхпит бырагыраамата кэллэбинэ чуолкайданыабы.

- Иван Гаврильевич, сииһилин кэпсэниг иһин махтал.

Геннадий АНТОНОВ

Алмазный меридиан

Так нам со всей серьезностью и рабочим настроем сообщил Николай Степанов, электромеханик по слепому скиповому стволу рудника «Интернациональный» компании АЛРОСА. Еще в школьные годы Николай поставил цель устроиться на работу в АЛРОСА и ни разу не усомнился в своем решении. В интервью он поведал нам свою историю, как простой парень из якутской глубинки трудоустроился в крупнейшую алмазодобывающую компанию с мировым именем, о том, как он работает и живет сегодня.

Наш собеседник родом из Верхневилейского района. Об алмазной компании, которая базируется в Мирном, Николай узнал еще в школьные годы. Уже тогда он понимал, что в АЛРОСА его ожидает стабильная и хорошая работа с достойной заработной платой. Осознанно задумавшись о работе в компании он в старших классах, и твердо тогда решил, какие экзамены сдавать и куда подавать документы. Целеустремленность и тяга к знаниям привели его к дверям Мирнинского политехнического института. Документы он подал сразу на несколько направлений, а спустя некоторое время узнал о заветном поступлении на специальность «Горный инженер-электромеханик».

●●● - Николай, по сути, ты планировал устроиться в АЛРОСА еще со школы, а как прошли студенческие годы? Проходил ли в компании производственную практику?

●●● - После третьего курса я заключил с компанией договор, по которому АЛРОСА предоставляла место для прохождения практики. Практику я проходил в подразделении компании – Удачинском ГОКе. Все это время я стремился стать шахтером, не сомневаясь в своем решении ни на минуту. Да, работа шахтера трудна и требует от тебя полной отдачи. Это больше история об отношении людей к работе. Но это того стоит. Вдобавок к основной стипендии у меня была стипендия от АЛРОСА, еще и практика хорошо оплачивалась.

Поэтому после завершения обучения я сразу же трудоустроился в уже

не просто знакомую компанию, но и хорошо известный мне Удачинский ГОК. Я считаю, что это очень важно: так выпускникам и начинающим специалистам намного легче включиться в рабочий режим.

●●● - Выходит, сначала ты устроился в УГОК, а после перешел в Мирный?

●●● - Я трудоустроился в 2010 году, в карьере проработал немного – ушел в армию. После службы я вернулся обратно, меня там уже ждали: я стал инженером-наладчиком в «Алмазавтоматике», где проработал до 2014 года.

В 2014 году я перешел в Мирный и устроился на рудник «Мир» электрослесарем. В 2017 году перешел в «Интернациональный» на участок подъемов и поддержания шахтных стволов №2. Работал электрослесарем, а с 2020 года по настоящее время работаю электромехаником.

●●● - Чем занимается электромеханик?

●●● - В мои обязанности входит поддержание в рабочем состоянии ствола шахты, отвечающего за выдачу горной массы с нижних горизонтов на поверхность. Я слежу за тем, чтобы все оборудование, находящееся в стволе, исправно работало.

Если понятнее и подробнее, то это осмотр ствола шахты, армировка, проверка состояния оборудования и канатов скипа. Мой участок непосредственно отвечает за выдачу горной массы с шахты на поверхность.

► Скип – саморазгружающийся (через дно или опрокидыванием) ковш для подачи руды из шахты.

Электромеханик спускается в шахту на пару часов. А вот когда я работал электрослесарем, находился под землей по восемь часов. Иногда приходилось оставаться надолго, бывало по две смены подряд, когда ломается техника. В таких случаях смена работает до тех пор, пока все не будет приведено в исправное рабочее состояние. Также время от времени по плану производим капитальный ремонт оборудования, например, замену головного каната подъемной установки. Ремонтировать технику в шахте довольно тяжело – там нет таких условий, как на поверхности. Представьте, что вам нужно выполнить свою работу, но вы находитесь не в теплом комфортном помещении: мало света, влажно, то холодно, то жарко, то сквозит, к тому же ограниченное пространство. И так работа длится двое-трое суток, затем бригады меняются. В этом плане шахта проверяет человека на прочность, там нет места слабому. Такая работа закаляет характер.

Это ответственная работа и мы не должны подводить своих коллег, компа-

нию. А коллектив свой я очень люблю, он у нас дружный, все ребята хорошие. Любую задачу, даже самую сложную, они без сомнения выполнят и всегда поддержат. Я ни разу не задумывался о том, чтобы поменять профессию и пристыдиться с подземным рудником. Я пропустил ее через себя и «впитал» всю соль этой профессии. Моя работа будет связана с шахтой до самой пенсии, а может и дольше.

●●● - В компании развито такое направление, как «наставничество». Был ли у тебя наставник, может ты стал наставником?

●●● - Наставником я пока не был. Но когда ухожу в отпуск, то обучаю заменяющего. Это уже зона моей ответственности – показать, рассказать обо всем и убедиться, что замена пройдет на необходимом уровне.

Когда я работал в Удачном, то у меня был наставник – Юрий Медведев. Мы с ним ходили в паре, он стал моим первым наставником и не просто познакомил с

производством и тонкостями профессии, а обучил меня всему. Я ему безмерно благодарен. Наставничество – весьма важный элемент в нашей работе, поэтому ему уделяют такое пристальное внимание в компании.

●●● - Чем занимаешься во внерабочее время?

●●● - После работы хожу в тренажерные залы, в бассейн, летом занимаюсь бегом на стадионе. Стараясь вести активный образ жизни. Для себя, и в работе это пригодится. Природа, катание с гор, ледовый каток – ходим туда всей семьей. В АЛРОСА поддерживают занятия спортом, в том числе когда речь идет о членах семей работников.

В позапрошлом году у нас было прибавление, теперь в нашей семье три дочери. Поэтому в прошлом году мы начали строительство дома. В выходные занимаюсь благоустройством дома и участка, построил беседки, детскую площадку, мелких работ много. Так как моя работа связана с электрикой, да и вообще у меня рабочая профессия, то ремонтом занимаюсь сам, да и родственникам помогаю. В выходные мы любим готовить всей семьей разнообразные вкусные блюда по желанию детей.

Работа в компании дает нам возможность летать в теплые края. До пандемии мы ездили в курортные страны: Таиланд, Вьетнам, Турцию, ОАЭ, Тунис. В 2020 году впервые побывали на Байкале. Там мы купили автомобиль и вернулись, поездив по Дальнему Востоку. А в 2022 году со средней дочерью по путевке на оздоровление ездили на Черное море в санаторий «Прометей». Отпуск длится 65 дней, и их вполне хватает для отдыха, даже успеваю соскучиться по работе.

Подготовил Андрей ШИЛОВ

Тэрээһиннэр

Гимназияҕа төрөппүттэр форумнара

Российской Федерация үрдүнэн биллэриллибит Дьэ кэргэн уонна Саха сиригэр Оҕо саас сылын үөрүүлээхтик арыыытын чэрчитинэн тохсунньу 27 күнүгэр «Дьэ кэргэнгэ сахалыы эйгэни тэрийии» дьин ааттаах форум Ньурбатааҕы араас хайысхалаах гимназияҕа буолла.

Бу тэрээһини гимназия администрацията, чуолаан директор Валентина Романовна Васильева, директоры үөрэх чааһыгар солбуйааччы Наталья Николаевна Максимова, саха тылын учууталларын холбоһуга уонна оройуоннааҕы «Сайдам тыл» түмсүүтүн тэрийээччилэрэ Александрова Татьяна Егоровна, Николаева Светлана Игоревна иилээн-сабалаан ыттылар.

Билинни күмнэ өссө биһиги өбүгэлэрбит саҕаттан көлүнөтүн көлүнэбэ бэриллэн испит дьэ кэргэнгэ оҕону иитиитэ-такайыыга, сайынна-

рыыга сирэбит-туоммут, ньымаларбыт кэлин да сүпхэккэ-симэлийбэккэ бара туралларын туһугар бу форум тэрилиннэ.

Дьэ кэргэнгэ сахалыы иитэр-үөрэтэр культуруна эйгэни тэрийэр боппуруоһу тула бөлөхтөрүнэн улахан кэпсэтии, санааны атастаһыы, маастар-кылаастар буоллулар.

Бастагы бөлөххө гимназия саха тылын, литературатын уонна төрүт культуура учууталлара Осипов Евгений Федотович, Моякунова Августина Аркадьевна, Лукина Майя Алек-

сеевна «Уолу уонна кыһы сааһыттан көрөн иити» дьин теманы тула кэпсэтии ыттылар. Өбүгэлэрбит оҕолорун дьыл кэммитэн көрөн төрүт үгэстэргэ, дьарыктарга такайалларын, уол оҕону иитиитэ ордук аҕа оруола улаханын, кыыс оҕону «сэмэинэн кэрэ» дьин саха өс хоһоонугар олобуран кэрэ эйгэбэ угуйулуохтаабын, оҕо үгө санаатын төрөппүт куруук өйүү сылдыахтаабын туһунан эттилэр-тыыннылар. «Сайдам тыл» түмсүү чилиэнэ, төрөппүт Егорова Надежда Васильевна аныгы оҕо-ыччат төрөбүт тылыннан санарбат, баай сахабыт тыла туттуллубакка умнууга баран эррин бэлиэтээтэ. Онон оҕолору кыра саастарыттан төрүт дорҕоону сатаан таһаарарга үөрэтэр ньымалары көрдөрдө. Быраас идэлээх кэргэнни Саргылана Михайловна уонна Ян Вячеславович Павловтар оҕолорун хайдах, ханнык ньыманан иитэлэрин туһунан бэйэлэрин опыттары кэпсэтилэр.

лэр. Ол курдук аныгы төрөппүттэр төрүттэрбит кут-сүр үөрэхтэрин өйдөөн, олоххо туһалаабын сыаналаан өйдөрүн-санааларын тулсаралларыгар сүбэ

таах, санаҕа, кэрэбэ тардыһахтаах. Онон бэйэ-бэйэлэрин өйдөөр, быраас үгө эр санааннан сиэттэрэн сылдыар дьэ кэргэнгэ оҕо дьиннээх тапталы, өйбүлү, сайдыыны ылар.

Технология учууталлара Терехова Лидия Михайловна, Гаврильева Анна Васильевна, Моякунова Марина Ивановна саха дьахтарын маанылаах халадай ырбаахытын хайдах тигиэххэ сөбүн көрдөрөр маастар-кылаас ыттылар.

«Саха маанылаах аһа - саламаат» дьин бөлөххө төрөппүт Васильева Ольга Руслановна саламааты хайдах астырын көрдөрдө, көрөөччүлэр биһирэбиллэрин ылла. Гимназия остолобуойун үлэнииттэрэ миннигэс сандалы бэрэски, быырпах, тансык аһы астыырга уопуттарын үлэһиннилэр.

Форумна кытта кэлбит 76 төрөппүт ити ааттанылыбыт түөрт бөлөхтөрү барытын «вертушка» ньыматынан кэрийэн көрдүлэр-иһиттилэр. Түмүгэр гимназия директора Васильева Валентина Романовна форумна көхтөөхтүк кыттыбыт төрөппүттэргэ махталы биллэрдэ, бэйэлэрин дьэ кэргэннэригэр сахалыы эйгэни тэрийэн оҕолорун иитиитэ- такайарга туттар ньымаларын, сатабылларын үлэстибит төрөппүттэргэ Махтал суругун туттарда. Форум кыттылаахтара декоративнай Аал Луук Маска бэйэлэрин бабаларын, сүбэлэрин суруйан хааллардылар.

Гимназия музейнн салайааччыта О.В. ЛЮСОТОВА

Иккис бөлөх ыгытааччылар «Сайдам тыл» түмсүү кыттылаахтара, элбэх оҕолоох ийэлэр Александрова Татьяна Егоровна уонна Николаева Светлана Игоревна «Уйулга уонна итэбэл» дьин теманы тула сээрэгэстилэр, төрөппүттэр санааларын иһитти-

–ама биэрдилэр. Холобур, хас биһирдиги хара сарсыардаттан налыһан, туохтан да ыгыллыбакка-түүрүллүбэккэ, онорохтоох дьыалатын холкутук былааннаан саҕа күнүн саҕалыахтаах, буор кутун сайыннаан элбэхтик хамсаныахтаах, айылҕалыын алтыһыах-

СӨ Оҕо саас сыла

Мэнэдьэккэ «Сарыал» уһуяан Дойду үрдүнэн биллэриллибит Дьэ кэргэн уонна Өрөспүүбүлүкэбитигэр Оҕо сылын кэнсиринэн арыйда. Дьэ кэргэн дьоло - оҕо, дьэ кэргэн сүрүбүн чопчута - оҕо. Уһуяан улахан, орто бөлөбүн оҕолоро итээччилэрин, уһуяан үлэһиттэрин кытта ыллам ырыа

Мэнэдьэккэ Дьэ кэргэн уонна Оҕо сыла үөрүүлээхтик арылынна

эгэлгэтин, хомоҕой хоһоон, үнкүү-битии кэрэтин бу киһэ бэлэхтэтилэр.

Оҕолорбут барахсаттар олус кыһаллан кытыннылар, итээч-

чилэрин кытта хоһоон аахтылар, сыанкалаан да турдулар. Куруук инники күөнгэ сылдыар итээччилэрбитигэр төрөппүттэр ис сүрэхпиттэн махтанабыт. Биһиги көмүс чыычаах-

тарбытын итэн-үөрэтэн, сатабылларын, дьобурдарын с а й ы н н а - р а н, күннэтэ истин сылаас сыһыанньытын көрсөргүтүн биһиги уба-

астыбыт, сыаналыбыт. Дьэ кэргэннигэр дьол-соргу уйалан-нын, оҕолорго тапталыт күннэтэ күүһүр турдун!

Матрена ГАБЫШЕВА, Мэнэдьэк

Уйулба

Ханыг бу нининээби Хнүмэригэр “Ытгар иннилэрин ылыахпыт дуо?” дин матырыяалга хас дабаны харда кэллэ. Билэр дьоммутуттан ыйыталаһан да көрбүшүт түмүгэр – элбэх оҕо ыттан куттанара биллиниэ. “Оҕобутун хайдах ыттан ыттан куттамат гына үөрэттиэхпитин сөбү?” дин ыйытталлар. Ыты ыраахтан дабаны көрдөхтөрүнэ, аңгардас ыт туһунан иниттэхтэринэ ойуулаан көрөн куттанар оҕо кытары баар эбит. Биллэн турар, бэйдэ сылдыр ыкка чугаһыыр сагаммат, ол эрэн уйулба өттүнэн күүстээх барьер баара эмиз сөччото суох. Кини күннээби олоһор ол улахан мэйһи үөскэтэр. Бу түгүнэ хайдах дьаһаныахха сөбүн уйулба үөрэхтээби Надежда Егорова сүбэтинэн туһанын.

Ыт - кини доһоро дин урут уруккуттан уос номоһор сылдыр. Ытгар эйбэс, элэккэй, өйдөөх уонна эрэллээх доһоттор. Ол гынан баран оҕо бары сөбүлүүр буолбатах, тобо диэтэххэ, сорох ытгар ытырык, кырыктаах буолаллар уонна тулалыыр эйгэбэ кутталы үөскэттихтэрин сөп.

Ыт барыта кутталлаах дуо? Психолог сүбэтэ

Оҕо ыттан тобо куттанарый? Бастатан туран, кини хаһан эрэ ыкка ытыттарбыт эбэтэр ыттан куоппут, ыт куттаабыт буоллабына, ол куттала ааспакка, сүрэх баастаах хаалан, ыттары барытын кутталлаах курдук көрөрүттэн.

Төрөппүт эбэтэр атын дьон сабыдыала

Төрөппүттэрэ эбэтэр чугас дьонно ыт туһунан куһаҕаны кэпсиир, кэпсээбит буоллахтарына, ол кинилэр ис санаалара оҕо тийэр. Эбэтэр ыт туһунан кутталлаах киинэ эбэтэр кэпсээн кэнниттэн.

Оҕо тус уратыта

Сорох оҕолор наһаа чугастык бэйэлэригэр ылыналлар, айманаллар. Манньык оҕолор сороһор аһара куттаныхтарын сөп, бэйэлэригэр программа оностон. Ол эбэтэр буола илик түбэлтэни онорон көрөн.

Оҕо ыттан куттанар буоллабына, тугу гыныа суохтаахпыт?

Тый?

Өскөтүн эниги оҕобутугар ыттан куттамат буоларга көмөлөһүөххүтүн баһарар буоллаххытына, тугу гыныа суохтааххыты:

1) Оҕо кутталын уонна куттанарын күлүү-элэк гыныа, кыбыһыннарыа суохтаахпыт. Оннук гыныахха төттөрүтүн хом санаа, кыбыһыры-хоргутуу, хомойуу оҕо сөнөн хаалыан сөп. Оччоҕо оҕо миигин өйдөөбөтөр, ылымматтар эбит дин сананыан сөп.

2) Күүһүнэн оҕо ыты кытта оонньууну эбэтэр кэпсэтэрин сыналаһын. Бу көрүн төттөрүтүн психологической травманы эбэтэр уолуууну күүһүрдүн сөп. Оҕо бэйэтин тус кыраныссатын убаастааттар дин уонна миигин көмүскээбэттэр эбит дин өйдөбүлгэ кэлиэн сөп.

3) Туһата суох сүбэлэри биэри. Холобура, «Бу ыт туох да куттала суох», «Ахайыма, болжомтоһун уруума», «Бу көннөрү ыт эр» о.д.а.

Оҕо манньык «сүбэлэртэн» миэхэ көмөлөһүөхтэрин баһарбаттар, мин тус кыһалҕабын болжомтоһо ылбаттар эбит дин өйдүн сөп.

Оҕо ыттан куттанар буоллабына, тугу гыныахха ыттанар?

1) Оҕону кытары кини кутталын туһунан кэпсэтиэххэ сөп.

Тоҕо кини ыттан куттанарын, аан бастаан хаһан сағаламмытын, ыты көрдөбүнэ тугу санырын. Оҕо кэпсиirin болжомтолоохтук истэн баран, кинини өйдүүрүтүн уонна көмөлөһүөххүтүн баһараргытын этэбит.

2) Ыт туһунан сөптөөх инитин-нэриини тиердээһин, кэпсээһин.

Ханнык боруода ыттар баалларын, кинилэр хайдах быһылаахтарын, майгыларын-сигиллэрин кэпсээххэ сөп. Ыкка сыһыан, кинилэр эмиз тыһынар тыһынаах буолалларын туһунан. Ыт барыта биир ытырык, кырыктаах ыт курдук буолбатаһын оҕо сөпкө тиердээххэ наада.

3) Ыкка сыһыа-бааһа чугаһа-тыты.

Ыт таһынан аһан иһэр буоллаххытына, эбэтэр элбэх ыты көрүс-тэххитинэ оҕо баарыгар куттанаргытын биллэримэн. Биир эмэ ыт оҕотуттан сағалаан сымнаҕас майгылаах ыкка оҕону чугаһаһа сөп. Оҕо, оҕо курдук сыһыа-бааһа үөрэннэбинэ оонньоһон, кэпсээн чугаһыан сөп. Манньык түгүнэ оҕо бэйэтин бағатын учуоттаан, күүс өттүнэн күһэйэн буолбакка.

4) Ыт үтөө өрүттэрин чорботон бэлиэтээһин.

Оҕо уонна ыт араһыспат доһордуулар буолуохтарына сөп. Сибэйһи салгынна оонньууга илдэ сылдьан чугас доһор оностуохха сөбүн, санаа түстэбинэ көмөлөһөр доһор буоларын этиэххэ сөп. Холубурга билэр ыалгыт ытын ааттаахха.

5) Ыты кытта доһордоһуу үтөө, аһыныс санаалаах буоларга үөрэтэрин, оҕо тулалыыр эйгэбэ сыһыана тулсарын, өй-санаа, болжомто, айар доһур сайдарын кэпсиэххэ сөп.

Түмүктээн эттэххэ, ханнык баһарар түгүнэ үчүгэй өрүтүн үгүстүк көрө сатыахха наада. Оччоҕо дьыала да түргэнник, чэпчэкитик быһаарыллар.

Төрүт үгэс

Чабычактар

Айгыр-силик Аар хатынҕа саха киһитэ сүгүрүйүөн сүгүрүйэр. Хатын курдук бөбө, остуоруйа дойдутун курдук ойуулаах удьурдайдаах мас хатынтан ураты суох. Саха олоһун дала туоһу кытта ыкса ситимнээх: олорор дьизэ, иһитэ-хомоһа, эмэ-томо, туттар тэрилэ, оннооһор дойдулаатаһына саптар суорбана кытта туос.

Саха туоһа ханан да диринник үөрэттиллэ, наардана илик.

Туос иһит биир сүрүн көрүнэ чабычак буолар. Бу киһи айахтаах, түгэһин диэки суптугур быһылаах намыһах иһит: үүт туруорарга, арыы таптайарга, бурдук көтүтэргэ, кутарга, балык астыырга, ыраастыырга аналлаах. Сөбүгэр улахан, этиэхтэн кэрэ гына тигэн мааныга, ыһаахха туттуллар иһит эмиз оностоллор. Эргэрдэбинэ бөх тоһор иһит буолар.

Чабычак - 15-25 см үрдүктээх, айаһынан 40 см тийэ кэтиттээх дэгиттэр аналлаах иһит. Мин киһигэлэртэн хасыһан, 4 араас чабычак көрүнэ баарын биллим:

Далбар чабычак - бу сиэдэрэй оһоһуулаах, тигиилээх, мааныга, малааһыҥҥа туттуллар иһит. Биир биэдэрэ кымыс киирэр.

Сабарай чабычак - олус улахан кээмэйдээх: 65 см тийэр айахтаах, 30 см тийэр үрдүктээх. Элбэх ыанньыктаах байыт ыал үүт туруорар сүдү иһиттэрэ.

Таналайдаах чабычак (та-

налайдаах саар чабычак) - таналайдыы анньыы иилээх сабарай чабычак.

Сылгы чабычак (саар чабычак) - олус кэрэ иһит: ыһахтарга, малааһыҥҥа, урууга түһүлгэ ортотугар турар, кымыс кутарга аналлаах. Мантан баһан кымыһы чороонорго куталлар.

Урут, сэппэрээтэр суоһуна, ынахтаах ыалга олус элбэх чабычак кутан, сэттэ күн туруоран баран, сүөгэйин холбуйан ылан арыһылыллар. Хас ыам үүтүн булкуйбакка, тус-туса чабычакха кутулуохтааһа. Онон биир-икки ынахтаах да ыалга, ынахтарын күннэ үстэ ыыр буоллахтарына, сэттэ күннэ 21 чабычак, түөртэ ыыр буоллахтарына - 28 чабычак наада буолара. Элбэх ынахтаах баай ыалга төһө элбэх чабычак наада буоларын киһи таайан эрэ көрүн сөп.

Туос иһит барахсанҥа ити этиллибит сэттэ күн үүт аһыйбакка турар эбит. Уопсайынан, үүт аһы астыырга, хаһаанарга туос иһит наһаа табыгастаах буолара үһү. Үүт аһыйбатын дин туос иһити сууһан, куурдан баран сугун абағата, боһурускай оттору кыра-кыратык буруолатан, иһит иһин ыһаарар идэ баар эбит.

Чабычак өссө арыы хаһаанарга, таптайарга, балык ыраастыырга, бурдук көтүтэргэ туттуллара, эргэрдэбинэ, бөх да тоһор иһит буолара.

Биһиги «Дьөһөгөй оҕото» түмэлбитигэр 5 чабычак баар.

Суоруна

Былыр биһиги өбүгэлэрибит суоруна баар буолан аһаан, лэппиэскэ онгостон тыһынаах хааллахтара. Билигин биһиги көлүөнэ эдэр ыччат суоруна дин тугун, туох тэрилин түмэлбит суоҕа буоллар билиэ да суох эбиппит. Иван Яковлевич Танхаров Мэҥэдьэктээби «Дьөһөгөй оҕото» түмэли тэрийбитигэр, араас былыргы тэриллэри мунньубутугар эдэр ыччат махтаныах тустаахпыт. Билигин суоруна түмэлбитигэр баар буолан, көрөн, тутан-хабан, бурдук сизмэтин тардан, боруобалаан көрөрбүт олус үчүгэй.

Суоруна дин туораах бурдугу мээккэ (билигин маһаһынтан атылаһар курдук) бурдук онгорор улахан, ыйаһыннаах таас буолар. Суоруна 2 тэн улахан 50-60-70 см таастартан турар, тааһа араас буолуон сөп. Бу таастар икки ардыларыгар тиистээх, ону

таһынан, тирииттэн оһоһуллубут чүөччүрдээх (үөһээнги уонна аллараангы таас икки ардыларын тэнниир) кииннээх, туттаахтаах уонна чурумчукулаах буолар. Таас аллараатыгар чабычак уруулар миэстэлээх, бурдук кутар хамыйахтаах. Ол хамыйаһынан туорааһы баһан, суоруна ортотугар баар дьөлөһөскө куталлар уонна суоруна тааһын туттааһыттан тутан эргитэллэр. Оччоҕо туораахтар икки таас икки ардыгар илдьирийэн, бытарыан мээккэ буолан аллараа турар чабычакха түһэр. Ол мээккэ бурдугунан лэппиэскэ онгорорго бэлэм буолар.

Суорунаны көрдөхпүнэ, Семен Степанович Яковлев «Хачыгыр» кэпсээнин дьоруойун Хачыгыры санаан кэлэбин: «Хачыгыр чабычактаах бурдугуттан биридэ балтачы баһан онон-манан ойута барбыт тааһын айаһар кутан биэрдэ... салбанан турар лэппиэчкэ дүлүнүттэн тэбинэн тааһын тэптэрибитигэр, түөһүн тылыттан аллараангыта илдьирийэн хаалбыт даба

ырбаахытын бытырыыстара төттөрү-таары туора охсулла турдулар. Бастаан угаа тааһа өрө сүгүллэн тахсан күрбэни туораан эрэр таһаастаах тэлиэгэ курдук лүһүгүрээтэ, онтон улам-улам уларыһан кэнникинэн сыбырҕаан хаалла. ...Икки илиитинэн мизли маһын бобо харбаан ылан баран, тааһын соххо өттүнэн түгүнэри эргитэн дьигиттэн барда. ...Тааһа өрө сүгүллэн тахсан баран, бүтүн-бүтүн туораахтарынан ыһахтанна... өссө биир ыар буруйу оһоһунна...».

Аччыктаабыт оҕо барахсан ынчыктыы-ынчыктыы тийибэт эрээри дүлүн үрдүгэр салбанан турар ыраахан бағайы тааһы тардыаһы тура мин харахпар көстөн аһар. Мантан сэрэйдэххэ, суорунаны бытааннык, кыра-кыратык туораахтары кутан, эргитиэххэ наада быһылаах. Хачыгыр барахсан күннээби былаанын толорбокко ыксаан, туох баар күүһүн, кыаһын киллэрэн түгүн үлүгүрдик эргиппитигэр суоруната бүтүн туораахтарынан ыһахтаан, Хачыгыр барахсанҥа эбии үлэ онордо. Өс хоһоонго этиллэрини, ыт ыксаан-ыксаан хараҕа суох оҕолору төрөтөр дииллэрини, ыксаатахха туох барыта ыһыллар, тобуллар дин норуот эппит муудар тыла-өһө манна ырылыччы көстөр.

Онон, мин билигин аныгы үйэбэ оһоробуттан үөрэбин, астынабын. Арай, былыр төрөөбүт буолуум, ол Хачыгыр оннугар билигин суоруна тарда туруом этэ дуо?!

ЯКОВЛЕВА Санааһа, Хатыы орто оһуолатын 10 үөрэнээччитэ. Салайааччы Габышева М.Г.

“Өйдүүбүт, саныбыт, киэн туттабыт!”

Маалыкайга тохсунньу 26 күнүгэр «Айар Киин» Норуот Айымньытын дыэтигэр “Өйдүүбүт, саныбыт, киэн туттабыт!” диэн Бордон нэһилиэгин хорсун уола, гвардия ефрейтора, «Хорсун буолуу» орден хаһаайына Василий Григорьевич Иванов аатын үйэтитэр, ахтан-санаан аһар тэрээһин ытылынна. Тэрээһин сабаланытыгар биш дойдулаахпыт, анал боевой дьайыыга хорсун быһыыны көрдөрөн сырдык тыынын толук уурбут уолбутун кэриэстээн иһийэн ыллыбыт.

“Бордон нэһилиэгэ” муниципальной тэриллии байыаннай учуотун специалиһа Иннокентьева Анна Иннокентьевна кылгастык Василий Иванов туһунан ахтан-санаан ааста. Онтон киэн туттар аймаҕын Василий Григорьевич туһунан Маалыкай орто оскуолатын 11 кылааһын үөрэнээччитэ Васа Петров презентациянан билиннэрдэ.

Бочуогу оскуолаба орто сүһөхтэн үөрэппит учуутала, кылаас салайааччыта Надежда Григорьевна Григорьева дириг ис хоһоонноох ахтыгыта хас биридди киһи өйүгэр-санаатыгар ингэн хаалла. Ол курдук, Бочуок олус сэмэй, аһыныгас майгылаах, уруһуйдук, бэйэтэ хоһоон суруйар идэлээх эбит. Мэлдьи күлэ-үөрэ сылдыар, тэбэнэттэх характердаах уолчаан добогторун күллэртээн бөбө буолара. Учууталларыгар олус болжомтолоох, куруук

туохха барытыгар көмөлөһө сылдыар идэлээбэ, ханна да үлэлээбитин иһин үлэтигэр үтүө суобастаахтык сыһыаннаһара.

Василий ииппит аҕата Яков Гри-

горьевич Тыасытов бүтүн республика үрдүнэн биллэр «Дойдум дьоно» ырыа ааптара буолар. Бүгүнгү ахтыкэриэстэбил күнүгэр биһиги уолбут дьоруойду быһыытынан киэн туттан

туран, олохтоох “Аартык” литературнай түмсүү айар талааннахтара Василий Ивановка анаан барыта 9 хоһоону суруйбуттара. “Аартыктар” хоһоой тыллаах хоһооноро үүнэр көлүөнэни Ийэ дойдуну таптыырга, эр санааба, хорсун быһыыга нитэллэр. Онон түмсүү кыттыылаахтара Бочуок аатын үйэтитингэ сэмэй кылааттарын киллэрдилэр. Бу тэрээһингэ олохтоох ааптардар Надежда Григорьева, Виталий Михайлов, Антонова Антонида, Владимир Матвеев анабыл хоһоонорун бэйэлэрэ ааһан, ахтыы онорон улахан сэнээрини ыллылар. Маны таһынан оскуола үөрэнээччилэрэ Василий Ивановка анаммыт олохтоох ааптардар хоһоонорун истин ийинилээхтик ааһан иһитиннэрдилэр.

Тэрээһин кыттыылаахтарыгар Василий чугас аймахтара Тыасытова А.Г., Тыасытов В.А., Тыасытова М.В. бырааттарын туһунан ахтан-санаан аастылар.

Түмүккэ, бу күһүн Василий Иванов сырдык аатыгар анаан суруллубут “Үйэлэргэ махтал” ырыаны оскуола үөрэнээччилэрэ толорбуттарын бары көрөөччүлэр олус хараастан туран иһиттибит, сүрэхпитигэр чугастык ылынныбыт. Бу саҕа ырыа тылын олохтоох ааптар Надежда Григорьева, мелодиятын Таисия Новгородова суруйбуттар.

Василий Григорьевич Иванов (Бочуок) кылгас, ол гынан баран саха киһитин быһыытынан сэмэй олоһун, хорсун быһыытын биһиги нэһилиэк дьоно ытыктыбыт, убаастыбыт, суохтуубут. Киһи аага үйэлэртэн үйэлэргэ эдэр ыччакка сырдык сулус буолан хаалыа, биһиги сүрэхпитигэр өрүү тыыннаах буолуо.

Вера АММОСОВА,
олохтоох библиотекарь,
«Аартык» литературнай түмсүү
салайааччыта

Баар буолуон куруутун барыбыт сүрүбэр

Соһумар сурах сүрэхпитин хайытта...

Хаарыаннаах оҕобут суох буолтун туһунан...

Билигин даҕаны сүрэхпит ылыммат...

Барбытың уол оҕо чулуута буолангын,
Бэбиэскэ тутангын, саарбахтыы барбакка,
Бар дьонун, ийэккэн алгыһын ылынан...

Долгуйа маньырыбыт эн ханна сылдыаргын,
Уоскуйа түһэрбит сонуну истэммит,
Этэнгэ сылдыаргын сэрэнэн кэтирибит...

Кылаастыт биш саамай бэһилээй уолчаана
Күлүлэрин биэрэрин көрсүһүү кэмигэр,
Көрүдүөс сэхэни тардангын-кэлсээнгин...

Ийэккэн Эркинэ, Таптала, Сулуһа
Эн этин эрэллээх, тапталаах Бочуога,
Барытын ситэрэр, хоторор уолчаана...

Дьөһөгөй оҕотун сүрүбүн иминэн
Дьөһуннук көрөнгүн, бизбэйдээн кэлбитин,
Дьон-сэргэ тапталын ылааххын ылбытың...

Дойдуга тапталгын чистээхтик толорон,
Дьоруойду оһунун кыргыһы кэмигэр,
Доботтор тустарын санаангын, сэгэрбит...

Хас биридди төннүбүт доборун олобор,
Ийэккэ махталын алгыстаах тылыгар
Баар буолуон куруутун үйэттэн үйэбэ!

Надежда Григорьевна ГРИГОРЬЕВА,
Василий кылааһын салайааччыта
Маалыкай эллиэннэгэ, тохсунньу 31 күнэ, 2023 сыл

Обуруотчут сүбэтэ

Клубниканы, дьэдьэни олордугу кэмэ сабаланна

«Билигин күммүт дьэ уһаан араас үүнээйи сиз-мэлэрин ыһарбыт сабаланна», - дириг биллиилээх обуруотчут Агафья Афанасьевна Тарасова.

●●● **-Агафья Афанасьевна, обуруотчут үлэтэ сабаланна. Бу кэмнэргэ тугу ыһаахха сөбүөй?**

●●● Бу кэлэр олунньу ый 20-гэр диэри элбэх сыллаах клубникалары, дьэдьэниэри, дельфиниумнары ыһыллар.

Бастатан туран, үүнээйини үүннэрэргэ усулуобуйа олохтоон көмөлөһөбүт, араас үүнээйигэ барсар фиталампалары түүн 12 чааска диэри холбонон, түүнүн үүнээйини сынньатан араарылар. Сарсыарда эрдэ 6-тан, 9 чааска диэри эбии холбоон бизрэбит. Күммүт номноу сырдаан эрэринэн күнүс сылаас түннүккэ күн уо-

тугар туруорабыт. Түннүк аттын эбии пенофол ууран аллараа өттүттэн сылааска үүнээйилээх иһиттэрбитин уурабыт, түннүктэн тымныы үрүү суохтаах.

Клубника, дьэдьэн перегнойдаах буорга олодорун сөбүлээбэт, сэбирдэхтэрэ ыалдьан саһаран барар, онон боростой бааһына буора барсар, - диэн кылгастык сүбэ биэрдэ.

Хаһыат кэлэр нүөмэрдэригэр, куйаар ситимигэр тахсар сонуннарга Агафья Афанасьевна сүбэлэрин сырдатан иһиэхпит.

Антонина СЕМЕНОВА

Мы предлагаем сбережение "Росток" с доходностью до 18%!

Сумма: 1000 - 2000000 руб.
Срок: 12 мес.

*Начисление процентов: 1-2 мес – 18%; 3-4-й мес – 16%; 5-6-й мес – 14%; 7-12-й мес – 12%.

Начисления процентов — ежемесячно.

Снятие процентов — доступно ежемесячно при личном обращении.

Пополнения — до максимальной суммы.

Частичные снятия — до 20% от суммы остатка за весь срок действия договора.

Пролонгация — не предусмотрена. При досрочном расторжении ставка равна 2% годовых.

Только для пайщиков СКПК "Ссудо-Сберегательный Союз". ИНН 1435140164. Данные актуальны на 31 января 2024г.

Наш сайт ssscredit.ru

Звоните по номеру *1401

ССУДО-СБЕРЕГАТЕЛЬНЫЙ СОЮЗ

СБЕРЕЖЕНИЕ "РОСТОК"

ДОХОДНОСТЬ ДО 18% ГОДОВЫХ*

ОСТАВЬТЕ ЗАЯВКУ

+7-914-221-30-69
+7-924-598-08-43
г. Нурба, Октябрьская, 6

Реклама. Сбережение "Росток". Сумма: 1000 - 2000000 руб. Срок: 12 мес. Начисление процентов: 1-2 мес - 18%; 3-4-й мес - 16%; 5-6-й мес - 14%; 7-12-й мес - 12%. Начисления процентов - ежемесячно. Снятие процентов - доступно ежемесячно при личном обращении. Пополнения - до максимальной суммы. Частичные снятия - до 20% от суммы остатка за весь срок действия договора. Пролонгация - не предусмотрена. При досрочном расторжении ставка равна 2% годовых. Только для пайщиков СКПК "Ссудо-Сберегательный Союз". ИНН 1435140164. Наш сайт ssscredit.ru. Данные актуальны на 31 января 2024г.

Нэһилиэк сонуннара

Татьяна Сидорова саҥа кинигэтэ таҕыста

Чаппанда модельнай библиотекатын ааҕар саалатыгар тохсунньу 20 күнүгэр Нурба улуунун Саалтааныттан төрүттээхтэр тустарынан тахсыбыт «Саалтааны Асхар Даадар сыдыааннара» диэн кинигэни билиһиннэри ытылынна. «Дани-Алмас» типографиятын көмөтүнэн тахсыбыт үрдүк хаачыстыбалаах, дьонун суолталаах кинигэни билиһиннэригэр Саалтааныттан төрүттээх Чаппандаҕа, Нурбаҕа олохсуйан олорор дьон кэлэн кыттыыны ыллылар.

Кинигэ тахсытыгар хайдах үлэ барбытыттан саҕалаан ситиэр диэри туох ханнык үлэлэр ытыллыбыттарын уонна кинигэ ис хоһоонун ааптар Татьяна Дмитриевна билиһиннэрдэ. Ол кэнниттэн кинигэ тула кэпсэтии ытылынна.

Бэйэлэрин санааларын уонна кинигэ тула санааларын үллэһиннилэр: Никифоров Владимир Антонович, Васильева Люция Романовна.

Бу дьоро түгэнгэ кинигэ ааптара Татьяна Дмитриев-

на Сидорова кинигэ күн сиригэр көрүүтүгэр ахтыыларын биэрэн уонна бэчээккэ тахсарыгар көмөлөспүт дьонноругар дириг махта-лын тиэртэ уонна кинигэлэрин туттартаата.

Саҥа тахсыбыт кинигэбит Марха улуунун 200 сылыгар ананар. Бу тэрээһингэ кэлэн кыттыыны ылан, санааларын үллэстибит биир дойдулаахтарбытыгар махталбытын тириэрдэбит.

Елена ТИМОФЕЕВА,
библиотекар

Спорт

Нурба улуунун нэһиликтэрин икки ардыгар комплекснай Спартакиада сыл устата ытыллы

Нурбабыт улуунугар маассабай спорт сайдытыгар, нэһилиэнньэ олохтоохторун спорт эйгэтигэр сыһыаран, чөл олоҕу пропагандалаан, бастыҥ көрдөрүүлээх спортсменнары сүүмэрдиир сыаллаах быйыл сыл устата нэһиликтэр икки ардыларыгар комплекснай Спартакиада ытыллы. Урукку сылларга спартакиада хас да хайысханан ытыллан уопсай түмүк тахсар буоллаҕына, быйылгы спорт көрүнгэригэр туспа ытыллы.

Нэһилиэнньэ дьонун ахсаанынан икки бөлөххө арааран, 13 зачетнай көрүнгэ күөн көрсүөхтэрэ. Ол курдук, бастакы бөлөххө киирэллэр: Антоновка, Маалыкай, Чаппанда, Маар, Күндээдэ, Хорула, Марха, Чуукаар. Иккис бөлөххө: Акана, Малдыаҕар, Хангалас, Өнгөлдө, Дьиикимдэ, Сүлэ, Хатыы, Дьаархан, Нурбачаан, Үөдэй.

Спартакиадаҕа киирбит спорт көрүнгэрэ: саахымат, дуобат, остуол тенниһэ, волейбол (эр дьон, дьахталлар), мас тардыһыы, хапсаҕай, буулдьанан ытыы, мини-футбол, «Өбүгэлэр оонньуулары» (многоборье), хабылык, хаамыска, гириэ, ат сүүрдүүтэ.

Нурбабыт улуунун быйылгы сыллааҕы халандарнай былаанынан Спартакиада көрүнгэригэр бу курдук хаамыынан ытыллыахтара:

Мас тардыһыы – олунньу ый 10-11 күннэригэр, ытыллар сирэ: Октябрьскай нэһилиэк.

Хапсаҕай – күлун тутар ый

2-3 күннэригэр, ытыллар сирэ: Таркаайы нэһилиэгэ

Хабылык, хаамыска – күлун тутар ый 23 күнүгэр, ытыллар сирэ: Хорула нэһилиэгэ

Остуол тенниһэ – күлун тутар ый 30 күнүгэр, ытыллар сирэ: Нурба к.

Буулдьанан ытыы – муус устар ый 6 күнүгэр, ытыллар сирэ: Хангалас нэһилиэгэ

«Өбүгэлэр оонньуулары» – бэс ыйын 15-16 күннэригэр, ытыллар сирэ: Кыталыктаах

Ат сүүрдүүтэ – бэс ыйын 15-16 күннэригэр, ытыллар сирэ: Кыталыктаах

Гириэ – сэттинньи ый 22 күнүгэр, ытыллар сирэ: Октябрьскай нэһилиэк

Саахымат, дуобат – сэттинньи ый 23-24 күннэригэр, ытыллар сирэ: Чуукаар нэһилиэгэ

Мини-футбол – сэттинньи ый 30 - ахсынньы ый 1 күннэригэр, ытыллар сирэ: Нурба к.

Волейбол (эр дьон, дьахталлар) – ахсынньы ый 7-8

күннэригэр, ытыллар сирэ: Октябрьскай нэһилиэк, Нурба к.

Икки Спартакиадаҕа зачет биэрэр көрүнгэр күүстэхтэр-быһыйдар күөн көрсөр нэһилиэкпит бастыҥ мадьынылара кыттыыны ылар «Өбүгэ оонньуулары» уонна ыһыах биир мааныылаах көрүнгэ - ат сүүрдүүтэ улуус ыһыаҕар ытыллыахтаахтара. Бу көрүнгэргэ бастыҥнар туспа бириһинэн наҕараадаланыахтара. Маны сэргэ, улууспут ыһыаҕар бу спартакиада зачетугар киирбэт атын спорт көрүнгэригэр күрэхтэрэ ытыллыахтара.

Икки бөлөҕүнэн сыл устата нэһиликтэригэр күрэхтэһэн (бастакы, иккис бөлөх) маннайгы миэстэҕэ - 150 000 солк, иккис миэстэҕэ - 100 000 солк, үһүс миэстэҕэ - 50 000 солк наҕараадаланыахтара.

Хас биирдии көрүнгэргэ балаһыанньа онгоһуллан, бигэргэтиллэн турар, онон олохтоох дьаһалталары кытта үлэлэһэн, нэһилиэк олохтоохторо бары биир санаанан түмээн, бириэмэни сөптөөхтүк уонна туһалаахтык атааран, спорду доҕор онгостон, бэлэмнэнэн кыттыыны ыларгытыгар ынгырабыт.

Нурба улуунун спорт управлениетын пресс-сулууспата

Редакция почтата

Нурбаҕа – төрүт сирбэр

Быйыл кыһын тохсунньу Быйга төрөөбүт төрүт сирбэр, итиллибит ийэ дойдубар Нурбаҕа баран кэллим. Төрөөбүт буор тардыыта күүстээх даҕаны буолар. Төһө даҕаны кэлбэтэбим ырааттар, дойдум ил гынар чэбдик, тымныы салгынынан издэспин хаарыйан, ытыһын үрдүгэр түһэрэн хам кууһан ылла, симиктик мичээрдии көрүстэ. Нурба куората уруккутунааҕар лаппа тупсубут, килбик кыыс оҕолуу кэмчиэрийэ киирэйбит. Саҥа эбийиэктэр тутуллан үлэҕэ киирбиттэрэ хараҕы үөрдэр-көтүтэр. Хардыы ахсын тэрилтэ, маҕаһынан арааһа, эмтиэкэлэр, аты-кутуу ырыынаҕа...

Саҥа дьыллааҕы уһун өрөбүл кэнниттэн, эдьийбэр көмө-тирэх буолан, туһааннаах тэрилтэлэргэ тийэн сырыттыбыт. Туох да диэбит иһин, киһи барахсан бу орто туруу дьабыл дойдуга кыһалҕата элбэх буоллаҕа. Ол курдук МФЦ-га, сбербаанна сылдьан наҕыл, холку үлэһиттэр дуоспуруннаахтык быһааран, докумуону толорорго лоп-бааччы ыйан-кэрдэн биэрэллэрин бэлиэтии көрдүм. Манньык үлэҕэ үксүн эдэрдэр

үлэһиттэрэ кэрэхсэтэр.

Оттон поликлиникаҕа тийибиппигэр, ханна да буоларын курдук, сарсыарда эрдэттэн көрдөрүнэр дьон көрдүгэр толору. Ол эрэри манна тустаах быраастарга инникиттэн суруттаран кэлэр буоланнар, уочарат былдыһан мөккүһү эһин диэн суоҕун кэриэтэ. Өскөтүн төлөпүнүнэн эрдэ этэн суруттарбатах буоллаххына, регистратураҕа кэлэн эмиз (күнүн, чааһын ыйан туран) суруйтарыахха сөп.

Нурба поликлиниката тигинэччи үлэһити туруар, үрүн халааттаах ааньаллар дьон доруобуйатын көрөн-истэн эмтиригэр кыһаналлар. Билиги травматолог, хирург, онколог, эндокринолог, терапевт, дерматолог быраастарга киирэр сырыттыбыт. Барыта дьип-дьапп, олохтоох нэһилиэнньэ кэлэн көрдөрүнэригэр сөптөөх усулуобуйа тэриллэбиттэ хараҕа бырабыллар. Маны сэргэ сорох исписэлиһтэр атын сиртэн ананан кэлэн үлэһити сылдыллар эбит диэн көрдүм. Ол, арааһа, анал үөрэхтээх үлэһит тийибэттигэр буолуо диэн сабаҕалыбын.

Оттон стоматология кабинетигэр уонна зуботехнической лабораторияҕа саха уолаттара үлэһити сылдылларын көрөммүн, санаам көтөбүллэн тутум үрдээтим. Стоматолог тиһиппин көрөн-истэн баран, сүбэ-ама биирдэ, атаҕа хаалбытын туурдар диэтэ. Кистэл буолбатах, киһи барыта куттанар буолуохтаах тийһин туурдарарын. Мин эмиз

чаҕыйаммын уһата-кэнэтэ сылдыбытым. Хата, укуол бизээн олорто түһэн баран, зуботехник уол, миһэлбин ханан да таарыйбакка, ыарытыннарбакка эрэ тууран кэбистэ. Мин, харахтан сыһы ылбытты, чэпчи түстүм. Үөрүүбэр буолан, быраас уол аагын ыйыппакка хаалбыппын. Манньык доруобуйа атын да сэдэх эйгэтигэр сахабыт ыччаттара, анал үөрэхтээх исписэлиһтэр буоланнар, эмтээн-томтоон туһаны аҕалыахтара диэн эрэл санаалаах поликлиникаттан табыстым.

Маны сэргэ Энергетиктэр кыбаарталларыгар турар Нурба киин эмтиир балыһатын хирургия отделениетыгар тустаах үлэһиттэр олуһ бэриһиллээх, хас биирдии ыарыһаха болҕомтолоох, эпизитинэстээх исписэлиһтэр, сизэстэрэлэр, санитаркалар үлэһити сылдылларын бэлиэтиир тоҕоостоох. Кинилэр кыһамныларынан төһөлөөх эдэр да, эмэн да киһи үтүөрэн, этэнгэ буолан тахсыбыта буолуой? Нурба быраастарыгар, үтүөкүн үлэһиттэргэ барба махталбын тиэрдэбин. Дьонутун-сэргэбитин өрүүтүн аламаҕай, сылаас сыһанннытынан араначчылыы, харысты-харыһыйа, үтүөрдэ турун диэн баҕа санаа бастыһын аныбын.

Суруналыыс Светлана САМСОНОВА,
Кэбээйи, Мукуучу.
2024 сыл, тохсунньу ый.

Мүчүргэннээх сырылар

(Салгыта)

Халлааммыт күнүн аайы кэриэтэ ардыр, уһаабыта үс-түөрт күн тохтуур, онтон эмиэ түһэр, ардахтаах дьыл буолан биэрдэ. Сарсыарда турбутунг - ибиирэ турар, киэһэ сытаргар - түһэ турар. Хайалаах сир буолан хата уута тохтообот, хардыа устун курдук сүүрэн хаалар, үрү-йэлэр-үрэхтэр уулар тахса-тү-һэ турар, уһун ардахха уу аһара элбээн, суолбут сабыллан ылар. Биир кэмнэ үрэхтэр уулар өр туран сэлээркэнэн быстарды-быт. Улахан бульдозердары барыларын, сорох белазтары эмиэ тохотон, «шушлайкалар» үлэҕэ таҕыстыбыт, түүнгү симиэнэт-тэн хаалбыт сэлээркэ тобоһунан. Сураҕа хайа эрэ артыалтан биир массыныанан иэс ылбыт-тар, ол айаннаан кэлиэхтээх. Маячокпутун холбоон сылды-ыхтаахпыт, оччоҕо бензовоз кэлэн саппараапканыахтаах. Ким куттубут араарар, массына салгыы маячоҕа холбоно сылдыарга барар.

Күнү көрбөтөхпүт ыраатта, наар саппаһыран турар халлаан киһини баттыыр. Биир кэм уларыйбат кэмтэн, озорор-үлэлиир усуллубуйа мөлтөһүттэн, онуоха эбии хамнас хойутаабытыттан дыэлиир туһунан кэпсэтиилэр тахсыталыыллар. Практикаанарбыт бүтэн бараллара чуга-һаата, олору ордугурбааччылар элбээтилэр, ыһыахтар кэмнэрэ чугаһаата.

Биир киэһэ үлэлээн кэл-биппит араллаан бөҕө буолбут. Хас да уол быраагалаан баран дьону сынныбыттар, сарсыар-да дыэлиир буолбуттар. Оруо-буна СПТУ-ларбыт практика-лар бүтэн барар күннэрэ, олору кытта барсар буолбуттар. Аны барааччылары сайыһан, сээ-бэнгни сылдыбыт дьоммут "дыэлиит" диэн турдулар. Инньэ гынан бэрт элбэх уол тө-нүннэ, "хата ыһыахха сылды-ыхахпыт" дэһэллэр.

Учаастакпыт иһигэр туох эрэ тийбэт курдук буолла, он-тубут үксэ эдэрдэрит баран мэниктииллэрэ, сүүрэллэрэ-көтөллөрө, күлсэн-салсан кэп-сэтэн аймансаллара чуумпур-бут эбит. Атын да омуктартан тэһийэтэх-тулуйбатах өттө ба-рыталаатылар. Кинилэр бар-быттарыгар, хата, учаастак начальнига өрө тыынна. Ос-толобуойга муннах тэрийдэ: «Харчы өлөрө эрэ кэлбиттэр хааллыбыт, барааччы барда, коллектив устаканилсы, үлэни кыайа тутан былааны голо-руобун. Киэһэ сылаа таһааран кыратык «сып» гынары бопсу-баппын, ол эрэри үлэни үлэ-лиэбин», - диэтэ.

Олохтоох Иенгра уолатта-ра бааллар да, биһиэхэ чуга-һаабаттар, бэйэлэрэ бэйэлэри-гэр сылдыаллар. Бастаан утаа кэпсэтэн көрөр этибит даҕаны, бодорустатылар, хайдах эрэ сүр баттатар курдуктар. Үгүс-тэрэ оробуочайдар: биир сы-

Үлэ көрдөөн — ыраах Нирунгаанна

баарсык, биир остолобуой үлэ-һитэ уонна биһигини кытта үлэлиир Костя. Арай соҕотох Денис диэн уол чугаһаабыта, кэпсэтэр-ипсэтэр, хоско кириэн ылдыгытаан чэйдэһэн тахсар. Бары нууччалыы эрэ кэпсэтэл-лэр, тылларын оскуолаҕа үө-рэтэллэр үһү да, кэпсэппэттэр. Сураҕа, кырдыаҕастар бэйэлэ-рин тылларын билэллэр үһү, са-халыы эмиэ санарбаттар, Алдан эбэнкелэриттэн атыттар эбит. «Злой дух Ямбуя» кини дьоно, эһэтэ аах үһүллүбүттэр эбит, билигин ол киинэҕэ үһүллүбүт дьонтон тыатааһыттан куотан маска ыттыбыт уол оҕо улаатан, музыка учуутала буола сылды-ар, диир. Маннаағы тыатаағы этэ үөннээбин иһин сибэттэр, тириитин, баппаһынын, үөһүн эрэ иһин бултүүлэр эбит. Соро-һор арҕаҕы буллахтарына, ды-һалтаҕа биллэрэн, куораттан кыахтаах дьон кэлэн бултаан бараллар, биир арҕах сыаната 80 тыһ., диир.

Савей кырдыаҕас туһунан кэпсиир да, бири да өйдөөн хаалбатахпын. Ардыгар киэн туттардым, «У нас никто своей смертью не умирает», - диирэ, киһи истэ салгыах. Араас тү-бэлтэлэри, быһылааннары кэп-сиир. Ыстаадаҕа баран иһээч-чилэр тохтоон аһар будкалара баара, онно көрдөххө, бары да кэриэтэ сирэй-харах алдыам-мыт дьоно хонон-өрөөн, табала-рын сыннытан бараллара. Бэ-йэ-бэйэлэрин илдьи кырбаһар көрүгнээхтэрэ уол кырдыгы этэрэ көстөрө.

Ол оробуочайдар линейка-нан сурааһын тардан кэбис-пит курдук тэн, кыра унуоха-таах уолаттар. Массыныанан геолог баһылыктаах ромашка-лары кэрийэ сылдьан анал мө-һөөччүккэ көмүстээх кумаҕы хомуйан бараллар. "Урал" мас-сынааттан ыстангалаһан түһэн, чэпчэки баҕайытык хааман ро-машкаҕа хайа баҕарар өттү-тэн тиин курдук ыттааччылар. Төһө да тахсар анал кирилиз баарын үрдүнэн, кирилизэни соччо туһамматтар.

Былаһааккаҕа өрөмүөнгө тийдим, аһыах техника баар, икки сабыс-саҕа кытай по-грузчиктара кэлбиттэр, экипаж хомуйа сылдьаллар, биһигит-тэн Чуукаар Һаасканы ыллы-лар. Платон кэлэн: "Полигон-на төһүн, массына төһөөрү турар, Костяттан «бульдогун» тут, бэйэтэ манна кэллин», - диэтэ. Ол курдук миигин атын бульдозерга, Костяны погруз-чикка, Баакабытын атын саҕа «Шантуйга» көһөрдүлэр.

Бу түспүт бульдогум «Четра», кэм аныгы, сэнэх сэлп. Смен-цигым Крупко Виталий (Дед Мазай) диэн хохуол оҕонньоро

буолла, Саха сиригэр эдэригэр кэлбит. Маннай Депутатскай-га үлэлээбит, оннооҕу ГОК са-быллыбытын кэннэ, Ньюрка-ҕа көһөн кэлбит. Сааһа 60-нун лаппа ааспыт, билигин да тэп курдук сылдыар. Оҕонньоттор син элбэхтэр этэ. Өрөмүөн кэ-мигэр былаһааккаҕа мустан арааһы кэпсэтээччилэр. Онно иһиттэххэ, араас сиринэн кэ-рийэн үлэ бөҕөтүн үлэлээбит дьон, билигин даҕаны биэнси-йэҕэ сыппакка, эдэрдэри кытта тэнгэ үлэли-хамныы сылды-алларын сөҕө көрөбүн. Биирдэ булт туһунан кэпсэтэллэригэр «Белка» саалааһын, онтун "У меня 12-ый калибр и мелкашка" диэбитэ өйбөр хатанан хаалла. Эрдэ наар 32-лээх уонна туоһап-ка уостаах буоларын истэр этим, «Белканы» харахтаан көрбөтөх саам. "Чэ, бэйи биирдэ эмэ ыйы-талаһар инибин" диэн сылды-бытым, биир экипаж буоллубут.

От ыйын ортото халлаам-мыт дьэ куйаарда, күн да күн, киһи санаата дьэ көһүүрдэ. Биир сарсыарда үлэбин тутар-бар оҕонньорум: «Ближе к концу смены бульдог перегони на площадку. Пока погода позволяет, на ремонт встанем, с Палычем я договорился», - диэтэ. Техника барыта кэриэтэ полигонна тахсан үлэ да аһыах курдук. Биир ромашкаҕа икки-үс буль-дозер турар, инньэ гынан эрдэ бардым. Айаннаан кэлбиппэр Доду Андрей үөрэ көрүстэ: "Па-лычтыын иккиэйэхпит эрэ, чункуга сүрдээх. Бара сагаан бу отвал сыбааркалыы сылдыабын, ким эмэ кэлин туһанар дуу, суох дуу, атын үлэ суох". Андрей бу иннинэ чааһынай дьонго сы-бааркалаан сылдыбыт, манна кэлэн сыбаарка үлэтин араа-һын онорон уопут бөҕө ылла, аны тэрилтэҕэ кириэн үлэ ки-ниискэлэннэ.

Сарсынгытыттан оҕонньор-бунаан кэлэн өрөмүөмүтүгэр сылдьан бардыбыт, ходовка-быт олоччу уларылар. Дьингэр сылдьан эриэ да эбит, халлаан үчүгэй кэмигэр уларытар буол-лубут. Өрөмүөн кэмигэр хамнас аһыах ааһыллар онон түргэн-ник бүтүөбү баҕарыллар. Хаһыс эрэ күммүтүгэр трубач саҕа телега олордуюхтааҕа кэлбэтэ. Тугу да гынарым суох буолан, чугас турар ойуурга табыстым.

Мутукча сыта дыргыйан сүрдээх, ойуурга өр сылдыба-тах киһиэхэ. Хаамарга куһаҕан, муоҕа туох да сотон ортотугар диэри батары үктүү сылды-аһын. Охто сытар маһы атыл-лаан аһарга эрэйдээх. Киһи ырааһынан кэрийэн тэлэһий-бэт сирэ. Сыттаах отой түү бэ-рийнэ курдук сымнаҕас, өр сы-тыарбат, тыбыс-тымныынан анылылар. Муоһун арыйдаахха,

муос килиэ сытар. Маһа синнь-игэс, сэнделэс, ханна да хах-халанан эбэтэр ыттан саһар ойуура буолбатах. Булчуттар хайдах хонон-өрөөн сылды-алара буолла, арай наарталаах, ол үрдүгэр хонон тураллара буолуо. Муммут эбэтэр күрүөйэх киһи таах быстар сирэ. Баҕар, бу Юрская өттө маннык буолуо, атын сирэ атын буолуон сөп.

Уонтан тахса күн өрөмүөн-гэ турдубут, хата Палычтаах Андрей сэргэхсийдилэр. Бү-тэрбит диэки эбии бульдозер-дар кэллилэр, онон дьон-сэргэ эбилиннэ. Биһиги үлэҕэ тахсар-бытыгар ардахпыт эмиэ саҕа-ланна. Тийээн кумахпын аста-ран бардым, ап-араҕас өгнөөх тиһиликтэри эбиэккэ диэри кырааската олоччу сууралы-на, кумахха аалыллара сүр-дээх. Геолог оҕонньор кэлэн ромашкаттан кумаҕы лотогу-нан сууһан барда, кумаахыга тугу эрэ сурунар. Тохтооммун киниэхэ таҕыстым, киһим төһө көмүс куотарын-суоһун бэрэ-биэркэлиир эбит. Мин ылан эмиэ сууһан көрдүм, лоток тү-гэҕэр бып-быгыккаан кытар-хайдар бааллар, көмүспүт ити эбит, көрөммүн астымматым. Самородок баар буолар үһү да, мин оннугу түбэһэн көрбөтүм.

Хаста да боруобалаан баран тохотто, көмүс куотарын иһин. Син ону-маны кэпсэттибит, үө-рэбин бүтэриэбиттэн идэтин уларыппакка сылдыар. Дьибэр тэһийбэппин, үлэҕэ бара тура-бын, ханна эрэ тайҕаҕа охторум буолуо диэн күлэр. Бүтэн лото-гун сүгэн, күрдэбин санны-гар уурунан ардах быһыһынан кириэн бара турда.

Слесардар кэлэн тугу эрэ кө-рөн-истэн, регулировкалаан биэрдилэр, ол кэннэ үлэлээн бардыбыт. Смена бүттэбинэ са-пыраапкаҕа ыстаннарыы, урут тийээн сапырапкалыы охсон, сменщиктар ыраастаан, суу-һан-сотон туттарабын. Поли-гон араас өттүттэн сапырапка диэки көтүтэн иһэр буолаллар, дьэ куоталаһыы диэн манна. Белаз уонна бульдозер киэнэ тус-туһунан, ол үрдүнэн хойу-таатаахына уочаракка турабын. Мун кыраайгынан көтүтэн ис-тэххинэ сиркилэнэн көрбү-түн улахан баҕайы отвал ситэн кэлэн ааһа турар, улахан буль-дозердар түргэттэрэ сүрдээх. Күһүн сүүнэ улахан «Коматцу -475» тахсыбыттар, озор аас-тахтарына сир дьыгидийэн хам-сыыра.

Биһиги бульдогпутугар рых-лотугар тиэрбэс (серьга) сы-бааркалаабыттар, ол иһин көһө сылдыар дизельнай сыбаар-каны биһиги илдьэбит-аҕала-быт. Ханна сыбаарка үлэтэ баар да онно барабыт. Оннуга эмиэ

үчүгэй, наар биир ромашкаҕа хараһаланан турбаккын. Сы-баарсыкпыт Иенгра киһитэ, саас ортолоох эбэнки. Аатын умнубуппун, син арааһы кэпсэ-тэр этибит даҕаны. Арай Берка-кит диэн «бирке» - саа диэнин өйдөөн хаалбыппын.

Балаҕан ыйын саҕатыгар хаар кыдымнаан барда, хаар-даах ардах түһэр, тыала сытыы-та сүрдээх. Устунан сирин то-горбокко эрэ хаарын нымси түһэрдэ, "дахтар быттанар сайына" кэлбэтэ. Сорох сиринэн чоһу көхсүн курдук халта-раан бөҕө. Манна Белаз буксу-йан турар, онно Белаз халты тэбинэн суолтан туораан турар, ол сосуһуута-сысыһыта. Сорох погрузчиктар, бульдозердар наар суол оһоһуутугар сылды-аллар. Тиһилигэ бүппүт бульдо-зер таах халты тэбинэ сылдыар, ингэри сиргэ алҕас ойоһоһу-нан буолла да, салааска курдук сырылыы турар. Хата туох да саахал буолбата, дэн-оһол тах-сыбата.

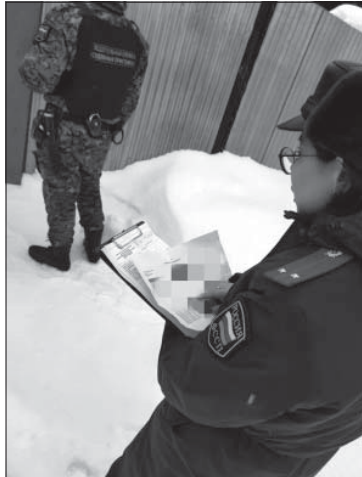
Мониторщиктар муос кыа-һаан буолан сууһуура турар буолаллар, таҕас куурдунар, уларыттар аатыгар сылды-аллар. Халлаан тымныйдаһына сууһуурагы бытаарар. Сайын биир сиргэ икки бульдозер аста-рар буоллаһына билигин икки сиргэ соҕотох бульдозер холку-тук анһар, кумаҕы. Былааммыт туолла дуу, туолбата дуу, сорох толорбуппун, атыттар толоро иликпит, диэн үһү-таамах кэп-сэти барар. Мониторка алдь-аннаһына өрөмүөннүү сатаабат-тар, демонтажтаан бараллар. Техникалары сороһу үлэ аһы-һаан, сороһо алдынан была-һааккаҕа ыталыыллар.

Сотору дьону таһаартаан бардылар, аһыах кыһын үлэ-лээччилэр кэллилэр, учаастак-ка дьон лаппа аһыһаата. Аһыах хонугунан бүтэһик монито-рканы эбиэккэ диэри үлэлэтэн баран тохтоттулар, манан сезон түмүктэннэ. Бульдозербын бы-лаһааккаҕа туруора бардым. Са-халар үгүспүт "уонна кэлбэппит" диэн сылдыабыт, хамнаспыт баччаанна диэри төлөммөккө сылдыар, аванса эрэ биэрбиттэ-рэ баар. Ол иһин сирин-дойду-тун кытта быраһаайдаһа таа-рыһа эргийэ барар суолунан аа-дью айаннаатым. Бу эргин ыраахтааһы саҕаттан көмүһу сууһуура буолан, сирэ-уота үлтү сүргүйүллэн, сорох сиринэн киһи харааста көрөр дойдута. Арай хайалар көстүүлэрэ кэрэтэ сүрдээх, бииртэн биир үчүгэй курдук, санаабар өйдөөн хаала сатыбын. Бу иһэн аны уонча сылынан бу эргин эргиллиэх-пин билбэппин.

Арсен МИХАЙЛОВ,
Маар с.

 Официально

За прошлый год должники по алиментам отработали 23 тысячи часов обязательных работ

Защита прав и законных интересов детей является приоритетной задачей Федеральной службы судебных приставов.

В связи с этим применение мер административной юрисдикции, предусмотренных статьей 5.35.1 КоАП РФ, является одним из действенных факторов, способствующих своевременному и полному исполнению должниками своих обязанностей.

Часть 1 статьи 5.35.1 КоАП РФ предусматривает административную ответственность за неуплату родителем без уважительных причин в нарушение решения суда или нотариально удостоверенного соглашения средств на содержание детей в течение 2 и более месяцев.

За прошлый год должностные лица органов принудительного исполнения составили 797 протоколов в отношении должников по алиментам.

В большинстве случаев суд назначает административное наказание в виде обязательных работ.

С января по декабрь прошлого года якутяне, задолжавшие своим детям, отработали более 23 тысяч часов обязательных работ. Согласно автоматизированной системе АИС ФССП России, окончено фактическим исполнением порядка 550 исполнительных производств данной категории, 430 из которых возбуждены в отношении отцов и чуть более 100 – в отношении матерей.

С уважением, пресс-служба УФССП России по Республике Саха (Якутия)

Выездное обслуживание. Как воспользоваться услугой Росреестра?

Благодаря услуге выездного приема и курьерской доставки документов, заключение сделок с недвижимостью, совершение иных операций с недвижимым имуществом становится качественнее, доступнее, безопаснее и быстрее.

Для получения государственных услуг Росреестра жители республики могут пригласить специалистов ППК «Роскадастр» домой или на рабочее место. Филиал ППК «Роскадастр» по Республике Саха (Якутия) в ходе выездного обслуживания в 2023 году принял и выдал более 969 пакетов документов.

Выездное обслуживание включает в себя спектр услуг: выездной прием документов для проведения кадастрового учета и регистрации прав, а также выездной прием запросов о предоставлении сведений ЕГРН и курьерская доставка готовых документов по факту оказания перечисленных услуг, а также неостребованных документов с многофункционального центра «Мои документы».

«Выездное обслуживание является одним из наиболее доступных способов получения услуг Росреестра. Многие жители Республики, воспользовавшись данной услугой, убедились в преимуществах сдачи документов сотрудникам нашего Филиала. Это – удобство, качество приема и сокращенные сроки обработки документов», – отмечает заместитель директора Филиала ППК «Роскадастр» по Ре-

спублике Саха (Якутия) Яков Алексеев.

Важно отметить, что в соответствии с Федеральным законом № 218 –ФЗ «О государственной регистрации недвижимости» для ветеранов Великой Отечественной войны и инвалидов I и II группы данные услуги предоставляются бесплатно, если они являются собственниками оформляемых объектов. Для остальных категорий услуга платная, например, для граждан: 2000 руб. – выездной прием по заявлениям на кадастровый учет и регистрацию прав и 1800 руб. – курьерская доставка по таким документам; 1800 руб. – выездной прием по запросам сведений ЕГРН и 1000 руб. – курьерская доставка сведений ЕГРН; 1000 руб. – курьерская доставка неостребованных документов с многофункционального центра «Мои документы».

Для того, чтобы заказать услугу выездного обслуживания, достаточно оставить заявку любым удобным способом:

через сервис выездного обслуживания: <https://svo.kadastr.ru>;

по телефону Ведомственного центра телефонного обслуживания: 8 (800) 100-34-34 (звонок бесплатный);

по телефону: 8 (4112) 40-80-10, доб. 2020;

по электронной почте: priem@14.kadastr.ru;

лично в офисе Филиала ППК «Роскадастр» по Республике Саха (Якутия).

 02 предупреждает

Остерегайтесь телефонных мошенников!

По итогам 2023 года зарегистрировано 38 преступлений (2022г. - 29) с использованием информационно-телекоммуникационных технологий и в сфере компьютерной информации, из них кража из банковской карты – 11 (2022г. - 9), мошенничество – 27 (2022г. - 16), на общую сумму 11 739 994 рубля (2022г. – 2 891 476), потерпевшими являются 36 граждан.

В ходе расследования уголовного дела устанавливается, что потерпевшие были проинформированы об активности мошенников в Интернете, неоднократно видели информацию проиллюстрированного характера, размещенные в социальных сетях, на банкоматах, в других общественных местах, однако, в нужный

момент потеряли бдительность.

Уважаемые жители Нюрбинского района!

Остерегайтесь телефонных мошенников, которые пытаются ввести вас в заблуждение, действуйте обдуманно, не торопитесь, если вам предлагается ввести пароль для отмены или подтверждения операций, которые вы не совершали – прекратите сеанс использования услуги и срочно обратитесь в банк.

ОМВД России по Нюрбинскому району

О приеме заявлений от граждан на заготовку древесины

ГКУ РС(Я) «Нюрбинское лесничество» информирует о том, что с 05 февраля 2024 года начинает прием заявлений от граждан на заготовку дров-швырка и деловой древесины для собственных нужд в 2024 году.

Предусмотрены следующие льготы:

1. Скидка 50 % для следующих категорий граждан: ветераны ВОВ; инвалиды I и II групп, семьи, имеющие детей инвалидов; пенсионеры; лица, пострадавшие от стихийных бедствий (на восстановление жилья и надворных построек); многолетние семьи; приемные семьи; семьи военнослужащих национальной гвардии (СВО); семьи граждан контрактников (СВО); семьи

военнослужащих (мобилизованных).

2. Скидка 30 % при подаче заявления гражданином через Единый портал государственных услуг.

Требуемые документы для физических лиц для собственных нужд:

Для заготовки дров-швырка:

1. Копия паспорта с пропиской;
2. Копия свидетельства ИНН;
3. Копия техпаспорта домовладения (лицевая сторона, схема дома, лист экспликация - всего копия 3 листа с тех/паспорта домовладения).

Для заготовки деловой древесины:

1. Копия паспорта с пропиской;
2. Копия свидетельства ИНН;
3. Правоустанавливающий доку-

мент на земельный участок;

Для льготных категорий граждан (50%) требуется:

1. Ветераны ВОВ – удостоверение ветерана ВОВ;
2. Инвалиды I и II групп, семьи, имеющие детей инвалидов, – справка МСЭК (выданная Бюро МСЭК);
3. Пенсионеры, проживающие в сельской местности, – пенсионное удостоверение (выданное Пенсионным фондом РФ);
4. Многолетние семьи – удостоверение многолетней семьи (выданное Управлением соцзащиты);
5. Приемные семьи – удостоверяющий документ;
6. Участники СВО, семьи мобилизованных и контрактников – справка из военкомата или администрации по месту жительства.

Махтанабыт

Биниги күндү киһибитин Дьокуускай куорат олохтооҕо СЕМЕНОВ Владимир Илларионовичи тигэх суолугар атаарарга техника, материальной өттүнэн көмөлөспүт дьоммутугар: Нюрба улуунун ГУП ЖКХ дириэктэригэр Тихонов Алексей Степановичка, Нюрбачааннаабы ГУП ЖКХ филиалын кочегарыгар Егоров Софрон Николаевичка, Попов Анатолий Семеновичка, «Уран иис» - Попова Розалия Николаевна салайааччылаах, «Сүбэ Эбээлэр» - Сивцева Виалетта Васильевна салайааччылаах түмсүүлэригэр улахан махталбытын

биллэрэбит. Эһиэхэ барыгытыгар үтүө доруубуйаны, сир үрдүгэр баар бары кэрэни-үтүөнү, кэрэ санаабыт кэхтибэттин, үтүө санаабыт үксүү турдун, дьинэ кэргэн-ниитигэр дьолу-соргуну, этэннэ буолууну баҕарабыт.

Нюрбачаантан Кузьминнар, Тихоновтар, Кузьминнар, куораттан Семеновтар, Николаевтар, Максимовтар, Чурапчыттан Окочешниковтар, Подмоскочевтар Чалыктар дьинэ кэргэттэрэ

Астрологический прогноз на 5-11 февраля

 ОВЕН (21.03-20.04)

Наиболее плодотворной окажется первая половина недели, поэтому спорные вопросы лучше решить до четверга. Тщательней контролируйте возросшую обидчивость, чтобы избежать ссор дома.

 ТЕЛЕЦ (21.04-21.05)

В начале недели возможны перемены. Не давайте необдуманных обещаний, не потворствуйте своим желаниям. Успех Вам гарантирован только тогда, когда Вы сумеете правильно выбрать момент и убедить окружающих в своей правоте.

 БЛИЗНЕЦЫ (22.05-21.06)

Возможно, придется взвалить на себя все домашние обязанности или ухаживать за больным родственником. Хорошее время для разностороннего общения, встреч с друзьями, партнерства любого вида и проведения культурных мероприятий.

 РАК (22.06-22.07)

Эта неделя добавит Вам волевых качеств, что поможет решить многие задачи. Не спешите довериться мало знакомым людям. Придется вернуться к вопросам, вставшим ранее и уже считав-

шимися закрытыми.

 ЛЕВ (23.07-23.08)

Этот период придаст решимости Вашим действиям. Велика вероятность трений в рабочем коллективе. Чем сложнее Ваша задача, тем лучше Вы ее реализуете. Вероятно романтическое знакомство с человеком издалека.

 ДЕВА (24.08-23.09)

Очень вероятно, что неделя начнется с конфликта. Не принимайте никаких важных решений и серьезных обязательств - на этой неделе время для этого еще не настало. Помогите окружающим и они будут Вам благодарны.

 ВЕСЫ (24.09-23.10)

Все вопросы, скорее всего, разрешаются с выгодой для Вас. Ваша коммуникабельность располагает к встречам с друзьями и близкими людьми. Повысится Ваша деловая активность.

 СКОРПИОН (24.10-22.11)

Во вторник предстоят незапланированные траты. Вы ведете правильную финансовую политику, но постоянно возникают искушения, и надо разумно распорядиться своими средствами. Возмо-

жен трудный разговор с начальством.

 СТРЕЛЕЦ (23.11-21.12)

Выходные чреватые для Вас любовными переживаниями, разочарованиями, интригами. Если Вы в споре, самое время помириться. Некоторые, наконец, найдут что-то, что давно искали.

 КОЗЕРОГ (22.12-20.01)

Волнующая Вас проблема предстанет перед Вами в полном объеме. Избегайте натиска и чрезмерной настойчивости в общении с любимым человеком. Не принимайте все так близко к сердцу.

 ВОДОЛЕЙ (21.01-19.02)

Ваше чувство может помешать Вашей карьере. Не спешите давать согласие, иначе возможны ошибки, чреватые серьезными последствиями в отношениях с людьми. В первой половине недели возможны нарушения планов.

 РЫБЫ (20.02-20.03)

Эта неделя - лучший фон для деловых поездок и переговоров. Текущие дела будут не очень сложными, но зато прибыльными. Выгодно продавать валюту.

Кэриэстэбил

Сүрэхпитигэр куруук баар буолуоҕа...

2023 сыл тохсунньу 26 күнүгэр тапталлаах улахан уолум, убайбыт **Бочуок** - гвардия ефрейтора **ИВАНОВ Василий Григорьевич** Украинаҕа анал байыаннай операцияҕа сылдьан, Александр Матросов хорсун быһытын хатылаан геройдуу охтубута номнуо биир сылын туолла.

Оҕом, 2022 сыл күһүнүгэр бэбиэскэ тутан баран, тутатына: «Ийэ, барар буоллабым», - диэбитэ, мичээрдээн ылбыта... Хайаахпынай, сөбүлүһэрэр тийбитим...

Оҕом Бочуок күн сирин 1979 сыллаахха сэттиньи 11 күнүгэр Нурба улуунун Хатыы сэлиэннэтигэр көрбүтэ. Бастаагы оҕо, бастаагы уол буолан, ийэлээх аҕатын сүрдээбин үөрдүбүтэ. Бэйэтэ да киһи эрэ таптыах оҕото буолан, барыбытын куптутун туштута. Дьааһылаҕа сылдьыбыта. Сотору-сотору үгээрдээн, миигин элбэхтик ыксаптыта. Ол сағана детсад хонуктаах этэ. Оҕобун ахтан бөҕө буоларым, нэһилээ нэдиэлэ бүтэрин күүтэрибин билгигин да саныбын...

Бочуокпун оскуолаҕа 1987 сыллаахха маннайгы кылааска кирибитэ. Кыра эрдэбиттэн мэнник-тэнник буолан, миигиттэн элбэхтик мөбүллэн ылааччы. Быраатын Алёшаны наһаа үчүгүйдик көрөр буолан, хайҕанара-таптанара элбэҕэ. Мэниктээн да ыллар,

үөрэбэр үчүгүйдик үөрэммитэ. Үөрэммитин тухары учууталлара, үөрэбэр кыһалларын иһин, кылаас, оскуола оҕобор үөрэ-көтө кыттарын, учууталларыгар, оҕолоругар сымнаҕас сыһаннаабын иһин оҕобун сөбүлүүр да, хайгыыр да этилэр.

Бочуок урунуудуурун олус сөбүлүүрэ. Талааннаах этэ. Орто кылааска тахсан баран, буюксанан дьарыктаммыта. Астынан эрчиллээччи.

Күрэхтэргэ кыттан, грамота, бириис аҕаллабына, биһиги дьэбит үөрүүнэн туолара. Биһир күрэххэ Полароид аппарат бэлэхтээбиттэригэр, онно оҕом үөрбүтүн! Ол сағана Полароид фотоаппарат ыал айы суох буолан, сүрдээбин күндү мал курдук тутан илдьэ сылдьыбыта. Тохсус кылаасан фотокурууһуока дьарыктаммыта. Бэйэм анаан-минээн хаартыска бэчээттир тэрилин барытын оҕобор атыылаһан биэрбитим. Литературнай курууһуока сылдьан айылҕа, булт туһунан хоһооннору айара.

Өссө уолум балыктыгырын наһаа сөбүлүүрэ. Табаарына Петров Эдиктын куруук биһиргэ сылдьан, элбэхтик үрэххэ хоһоон-өрөөн кэллэлэрэ. Экамэн сағана баран хоһоон кэлэн, биһирдэ сэмэлэнэн турардаах. Хайа учуутал сөбүлүүй даҕаны. Бэйэм да долгуйан мөхпүтүм буолуо.

Оскуоланы 1997 сыллаахха бүтэрэн баран, күһүнүгэр армияҕа ынырыллыбыта. Долгуйуу, күтүүү кэмнэрэ. Чита уобалаһыгар этэннэ икки сыл сулууспалаабыта. Армияттан кэлэн баран, Маай учаастагар сылгыһытынан кириэн, үлэтин сағалаабыта. Онно биһир сыл үлэлээбитэ. Салгыы Маалыкайга кэлэн эмиз сылгыһытынан «Таала» звенотугар үлэҕэ кирибитэ. Үлэлирин тухары хайҕабылҕа сылдьы-

быта. Ону элбэх Бочуот грамотала-ра туоһулууллар. Совхозка өр үлэлээн баран, 2019 сыллаахха ЖКХ «Альтернатива» тэрилтэҕэ кочегарынан үлэли кирибитэ. Түөрт сыл курдук үлэли сылдьан, мобилизацияҕа түбэһэн, 2022 сыл алтынны 5 күнүгэр Нурбаҕа кириэр. Онно 2-3 күн хоннороот, салгыы илдьэллэр.

Манна баарын тухары үлэ бөҕөнү үлэлээн, оттоон-мастаан, хаһаайыстыбатын соҕотоҕун кэриэстэ бэйэтэ барытын тутан олоҕобута. Саҥа дьэҕэ олоҕобут киһи дьэ сағалаах буолан, 2016 сылга дьэ тутуугун сағалаан кириэн барбыта. Барытын бэйэтэ сүүрэн-көтөн, түүннэри-күнүстэри бокуойа суох баран, икки сыл иһинэн дьэ-битигэр кирибиһит. Саҥа дьэ-лээнэн наһаа үөрбүһүт!

Бочуогум майгыта сымнаҕас, кимихэ бағарар үтүө сыһаннаах буолан, дьон-сэргэ ытыктабылын ыл-быгыттан ийэли үөрэбин эрэ... Быраатын Өлүөсэни наһаа сөбүлүүрү, убай истин сыһанынан харыстыы, көмүскүү, сүбөли сылдьара. Сизн балтыгар ураты уйаҕас сыһаннааҕа. Куруук «Мин оҕом ханна баарый?», «Оҕобун бэйэм үөрэттэриэм» дьэ таптыы, сыллыы сылдьара...

Ыл улахан оҕото буолан, оҕом уол оҕолуу кытаан соҕустук итиллибитэ. Бағар, ол иһин буолуо, сэрингэ барарыгар да кытаанна санаалаах

барбыта. Сибээстэһэр кэммитигэр «Хайа, маама, хайдаххытты?» дьэ бастаагы ыйытыгыта итинник сағаланара. Мин, наһаа долгуйан, кыяйан да санарбат буоларым... Хараҕым уута түһэн кириэн барара... Оҕом биһикки наһаа иллээх этибит. Миэхэ кыһаллан бөҕө биэрэрэ... Манна баарын тухары туох баар ыарахан үлэттэн харыстыы сатыыра. Ыларыйдаһына наһаа долгуйара, ыксыыра, уоскутара... Хомойорум дьэ, олоҕун онгостубакка эдэр сааһыгар олохтон туораата...

Оҕобутун, убайбытын үйэлэр тухары умнуо сохтоахпыт. Куруук сүрэхпитигэр баар буолуоҕа. Ийэ киһи быһытынан сүрэхим син биһир оҕом, Бочуогум, кэлиэ, тыннаах буолуо дьэ күтүр эрэ... Оҕобун санааҕахпына, хараҕым уута сүүрэр... «Барыма...» диэбитим буоллар, хайыа эбитэ буолла...

Бу ыарахан кэммитигэр биһиргэ өйбүл, тирэх буолбут, буола сылдьар бары билэр да, билбэт да күндү дьоммор ийэли истин махталбын тиэрдэбин. Эйэлээх халлаан анныгар бары этэннэ буолун.

Ийэтэ Лидия Ивановна Тыасытова, Маалыкай.

Сүрэхпитигэр мэлдьи тыыннааххын

тык үлэлээбитэ. Кини ыал соҕотох оҕото этэ. Сэрин буолбут сылыгар 9 эр саастаах этэ, 10 сааһын туоларыгар төгүрүк тулаайах хаалбыта. Ол да буоллар үтүө дьон көмөтүнэн, Червяковтарга сылдьан киһи буолбутум дьэ кэпсээччи.

Сэрин сылларыгар улахан дьону кытары тэбис-тэннэ үлэлэспитэ. Киһэ үлэ кэнниттэн оҕолордуун кутуйах хаһаамыт бурдугун бааһынатан куттана-куттана ичигэстээччибит диэччи, ат туйабын тыаһын иһиттэх-питинэ куотааччыбыт, этэрбэспитин харыстаан атах сыгыннаах сылдьааччыбыт, атахпыт тонноуна ынах саабыгар, иигигэр атахпыттын сылытааччыбыт, дьэ сизнэригэр кэпсээччи. Онно кыра сизнэ "сиргэнээччи суоҕа дуо?" дьэ ыйыһытыгар сүүһүттэн сыллаан ылбыта.

Ийэтэ Маайа ыалдыарын да умнан туран, сөтөллө-сөтөллө киһэ хойукка дьэри үлэлир этэ, биһир күн кыраабылыгар нэһилээ өйөнөн кэлбит, өйүө лэппиэскэтин "сарсын сизр" дьэ оҕотугар биэрбит уонна сыллаан баран, "атахпар сытаар" диэбит. Сарсыарда ийэм тоҕо уһугуннарбаты дьэ уһуктубута, ийэтэ сойон баран сытаахтыыр үһү. Ол күнтэн ийэбит төгүрүк тулаайах хаалбыта. Оскуолаҕа үөрэнэр кэмнэригэр интернакка олон үөрэммитэ, "интернат оҕолорунаан эдьинийдин, убайды курдук сыһаннаах этибит" дириэ, кинилэрдийн кэлин да төлөпүнүнэн билсир этэ. Суох буолбутун да кэннэ билбэксэлэр биһиги төлөпүүмүтүн булан, тоҕо сүттэ дьэ эрийээччилэр.

Аччыктыыр дьэ тугун сүрэхпин билбит буолан биһиргэ этээччи: оҕолоргут аһаабыттарын кэннэ, кинилэри тоторон баран биһирдэ аһаан дьэ. "Тугу саныы сытабынай" дьэ ыйыттаһытына, "Сизнэриэм, сизнэриэм оҕолоро доруобай, үчүгүйдик сырыттыннар дьэ көрдөһө сытабын" диэччи. Сизнэриэм үөрэхтэнилэр, үөрэнэ сылдьаллар дьэ наһаа үөрээччи.

Ыалдыа сытар, өттүгүн охтон тоһуптүт кэмигэр кэлэн көрөр Антоновка балыһынатын терапевтарыгар Евдокия Алексеевна, травматология старшай медсестрагыгар Нюрбина Ивановна, Андрей Андреевичка, учаастак медсестраларыгар, реанимация отделениясын быраастарыгар Лена Владимировна, Кирилл Николаевичка, медсестраларга, санитаркаларга, Суһал көмө отделениягыгар махталбытын биллэрбит.

Күндүттэн күндү тапталлаах ийэбит Александра Федотовна, эн оҕо сааһын төһө да ыарахан буоллар, дьоллоох олоҕу олон аастын диэбит. Биһиги эйигин олус дьэ харыстыырбыт, оннооҕор эн хамсык ыары да кэмигэр ыалдыбатаҕын. Ийэбит барахсан, эн олоххун биһиги - оҕолорун, сизнэригэр, хос сизнэригэр салгыы олоруохтут. Эйигин саныырбыт, ахтарбыт тухары эн биһиги сүрэхпитигэр мэлдьи тыннааххын. Олох сағанар.

Оҕолорун, сизнэригэр, хос сизнэригэр, кийинтэригэр, күтүттэригэр

Күндүтүк саныыр бырааппыт, убайбыт, таайыт

СЕМЕНОВ Владимир Илларионович ыарахан ыарыттан күн сириттэн барытыннан кэргэнигэр, оҕолоругар, сизнэригэр дьэ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Ыдан дьылларга быраһаай, сымнаҕастык утуу.

Нурбачаантан Кузьминнар, Кузьминнар, Тихоновтар, Данил, Виктор, Муса, Дьокуускайтан, Максимовтар, Федоровтар, Подмосковецтан Чалыктар, Чурапчттан Окочешниковтар дьэ кэргэттэрэ

Тапталлаах кэргэним, аҕабыт, эһэбит, үлэ бэтэрээнэ, Нурба куорат олохтооҕо **БОРИСОВ Андрей Васильевич** эмискэ ыарахан ыарыттан тохсунньу 30 күнүгэр күн сириттэн кураммитин туһунан курутууан туран бар дьоммутугар биллэрэбит.

Кэргэнэ, уолаттара, кийинтэригэр, сизнэригэр
Убаастыыр балтыбытыгар, эдьийбитигэр Борисова Маргарита Николаевна, оҕолоругар тапталлаах кэргэнэ, аҕалара **БОРИСОВ Андрей Васильевич** эмискэ күн сириттэн барытыннан дьэ кутурҕаммытын биллэрэбит.

Дьокуускайтан, Сунтаартан, Нурбаттан, Маалыкайтан аймактара
Нурбатааҕы Дьарыктаах буолуу киһи салайааччытынан 1995-2001 сылларга үлэлээбит убаастыыр, ытыктыыр аҕа кэлиээччи, үлэ бэтэрээнэ **БОРИСОВ Андрей Васильевич** эмискэ ыалдыан олохтон туораабытынан кэргэнигэр, оҕолоругар, чугас дьонугар дьэ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Дьарыктаах буолуу киһи бэтэрээннэрэ, үлэиттэрэ

Нурба оройуонун үөрэҕириитин салалтата, Үөрэҕириин үлэиттэриин биһир идэлээх холбоһуктарын кэммитэ, өр кэмгэ үөрэҕириин систиэмэтигэр үлэлээбит үлэ бэтэрээнигэр Борисова Маргарита Николаевна, кинилэр дьэ кэргэнигэр тапталлаах аҕалара, эһэлэрэ Нурба олохтооҕо, үлэ бэтэрээнэ, өр сыла салайар үлэҕэ үлэлээбит **БОРИСОВ Андрей Васильевич** ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан оҕолоругар, сизнэригэр, чугас аймактарыгар дьэ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Күндээдэттэн төрүттээх, өр сылларга салайар үлэҕэ үлэлээбит, үрдүк үөрэхтээх туту инженерэ, үлэ бэтэрээнэ, убаастыыр убайыт

БОРИСОВ Андрей Васильевич ыарахан ыарыттан эмискэ күн сириттэн туораабытыгар тапталлаах кэргэнигэр Маргарита, оҕолоругар Андрейга, Максимга, кийинтэригэр, сизнигэр чугас дьонугар, аймактарыгар дьэ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Быраата Евгений, киһи дьэ кэргэнэ, оҕолоро, кийинтэригэр, сизнэригэр
Өр кэмнэргэ Нурба улуунун, Нурба куоратын сайдытытын туһугар улуус, куорат дьаһалталарыгар салайар үлэҕэ энгилэ суох үлэлээбит, Дьарыктаах буолуу Киһи сайдытытыгар бэйэтин кылаатын киллэрбит Нурба куорат ытыкмааны ыалын аҕа баһылыга

БОРИСОВ Андрей Васильевич уһун ыарахан ыары кэнниттэн сирдээҕи олохтон букатыннаахтык барбытынан күндү кэргэнигэр Борисова Маргарита Николаевна, уолаттарыгар, кийинтэригэр, сизнэригэр, аймакбилэ дьонугар дьэ кутурҕаммытын холбуубут.

«Нурба куорат» МТ дьаһалтата, куорат депутаттарын Сүбэтэ

Күндү балтыбытыгар, эдьийбитигэр Раяҕа, күтүөппүтүгэр Мишаҕа, балтыбытыгар Ренатаҕа, оҕолорго тапталлаах уоллара, убайа, аҕалара

ИВАНОВ Евгений Михайлович эдэр сааһыгар соһучу күн сириттэн туораабытынан дьэ кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыгытын үлэстэбит.

Алексеевтар, Чириковтар, Афанасеевтар

Биһиргэ улааппыт табаарыспыт

ИВАНОВ Жека эмискэ ыалдыан биһиги кэксэбиттэн туораабытынан ийэтигэр, аҕатыгар, оҕолоругар, чугас дьонугар дьэ кутурҕаммытын тиэрдэбит, табаарыспыт көнө, судургу, үтүө добор этэ.

Табаарыстара

Больше информации на сайте

«Нурба»
Главный редактор
ПЕТРОВА Лена Ивановна

Учредители:
Правительство Республики Саха (Якутия)
ГАУ РС (Я) «Сахапечать»
Издатель:
ГАУ РС (Я) «Сахапечать»
Адрес издателя:
677000, г. Якутск,
ул. Орджоникидзе, 31, каб. 124
тел/факс: (8-4112) 34-39-17

Газета зарегистрирована в Управлении Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций Управления Роскомнадзора по Республике Саха (Якутия). Регистрационный номер ПИ № ТУ14-00551 от 03.06.2020 г.

Адрес редакции:
678450, РС(Я), Нюрбинский район г. Нюрба, ул. Ленина, 37.
redakcia06@mail.ru
Телефоны:
менеджер по рекламе: 2-33-32,
+7-914-300-01-37

Отпечатано в редакционно-компьютерном комплексе редакции, типографии газеты «Нурба-Огни Нюрбы». Время подписания в печать по графику: 17.00, фактически: в 16.30. Объем 3 печ. л. Индекс ПИ 988. Тираж 688. Цена 42 руб. Газета выходит 1 раз в неделю: по четвергам на якутском (русском) языках. За содержание рекламы, объявлений и писем от вечаот рекламодатели и авторы. Мнение автора не всегда совпадает с мнением редакции.